

24. วรศากรทราวมูรติ Vrishabharudramurti

ภาพที่ 195 พระศิวะกับโคหนนทิ

ที่มา: http://shaligramrudraksha.com/?page_id=792

ปางนี้พระศิวะขึ้นเอนองค์ประทับบน โคหนนทิ มีสี่กร ถือตรีศูล (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 179)

25. หริหระมูรติ Harihara

ภาพที่ 196 พระหริหระ

ที่มา: http://www.exoticindia.com/madhuban/hari_hara_the_composite_form_of_lord_vishnu_and_pj64.jpg

ร่างรวมของพระวิษณุ “หริ” และพระศิวะ “หระ” มีชื่ออื่นๆเช่น พระหริสังกร พระหริ
 รุทระ พระกฤษณะสังกร คัมภีร์สกันทปุราณะเล่าว่า ครั้งหนึ่งหลังกวนเกษียณสมุทร นางพระวิษณุ
 “โมหินี” จดงามจนพระศิวะหลงใหลสวามกอดนางจนกลายเป็นหนึ่งเดียวกัน พรหมปุราณะเล่าว่า
 พระพรหมประทานพรให้อสูรตนหนึ่งไม่แพ้พระศิวะ ไม่แพ้พระวิษณุ ได้พรแล้วคิดกำเริบระราน
 เหล่าเทวดา พระผู้เป็นเจ้าทั้งสองพระองค์เลยรวมร่างกันปราบอสูรนั้น และสังหารได้สำเร็จ
 (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 89)

26. กัลยาณสุนทรมูรติ Kalyanasudaramurti

ภาพที่ 197 กัลยาณสุนทรมูรติ

ที่มา: <http://www.cartridgesave.co.uk/news/uploads/2009/11/siva-parvati.jpg>

พระศิวะลองพระทัยปารวตี โดยแปลงองค์เป็นพราหมณ์เฒ่าชรามาขออาหาร และขออาบน้ำ ขณะอาบน้ำอยู่ในสระ ทรงบันดาลให้มีจระเข้มาคาบไปพราหมณ์เฒ่าร้องขอความช่วยเหลือ แต่นางเคียดตั้งสัจอธิษฐานไม่สัมผัสชายอื่นใดนอกจากพระศิวะ แต่เห็นพราหมณ์เฒ่าที่อ่อนวอน อาจจะเสียชีวิต จึงทรงสวदनขออภัยโทษจากพระศิวะแล้วยื่นพระหัตถ์ไปช่วยเหลือ พระศิวะเห็นความซื่อสัตย์ปรากฏกายรับนางไว้เป็นชายา รูปเคารพเป็นรูปพระศิวะจับมือพระแม่ปารวตี (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 177-179)

27. อรรธนารีศวรมูรติ Half shiva –half parvati

ภาพที่ 198 ครึ่งพระศิวะครึ่งพระอูมา

ที่มา: <http://en.wikipedia.org/wiki/Ardhanarishvara>

ปางนี้เป็นปางครึ่งหญิงครึ่งชายในรูปลักษณะทางประติมากรรมนั้น จะแบ่งซีกระหว่างพระศิวะกับพระอูมาเทวีพระศิวะอยู่ทางซีกขวา และพระอูมาเทวีอยู่ทางซีกซ้ายปางนี้ได้กำเนิดขึ้นครั้งแรก ครั้งเดียว ในสมัยการสร้างจักรวาล กล่าวคือ พระพรหมได้รับการกิจให้สร้างมนุษย์เพศชายเพียงเพศเดียว แต่เพศชายเพียงอย่างเดียวไม่มีกำลังในการขยายเผ่าพันธุ์ในโลกได้ ครั้นจะสร้างเพศหญิงขึ้นมาก็ไม่รู้จักแบบอย่าง พระพรหมจึงต้องบวงสรวงมหาเทวาทิเทวะ มหาเทวะ ศิวะเทพ เพื่อให้เสด็จมาแก้ปัญหาค้างคาใจอยู่พระพรหมบวงสรวงจนเป็นที่พอใจก็เลยเสด็จมา นับเป็นครั้งแรกที่มาในปางอรรธนารีศวร เพศหญิงและเพศชายที่รวมกันอยู่ในร่างเดียวกัน ทำให้พระพรหมเข้าใจในกำลังเสริมของเพศคู่นี้ก็นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์และชีวิตใหม่ (ทศพล จังพานิชกุล, 2553, หน้า 38-44)

28. สทาศิวะมูรติ Sadasivamurti

ภาพที่ 199 สทาศิวะ

ที่มา: <http://www.flickrriver.com/places/India/Andhra+Pradesh/Yadagirigutta/>

เป็นภาคสูงสุด เป็นการรวมถึงการกำเนิดการดำรงอยู่และการสิ้นสุดเอาไว้ มีห้าพักตร์
สามตา สิบกร ประดับจันทร์ ประทับยืน (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2551, หน้า 184-185)

สาคติของพระอิศวร

ภาพที่ 200 พระอุมาสาคติของพระอิศวร

ที่มา: <http://bamard.edu/hinduismhere/vikas.html>

เมื่อคราวสร้างสรรค์ชีวิต พระพรหมต้องการสร้างผู้หญิงคู่กับผู้ชาย แต่ไม่มีต้นแบบ จึงให้พระอิศวรแบ่งภาคสตรีให้ดู เสร็จแล้วจึงให้คืนกลับสู่พระอิศวร พระพรหมสร้างนางตามต้นแบบนั้นให้เป็นพระธิดาของพระทักษะบุตรแห่งพระพรหม และให้ชื่อนางว่า สตี Sati (Wikipedia, 2013, page Shakti peethi)

พระสตีเป็นหญิงนางเดียวที่พระอิศวรรัก เมื่อพระสตีเผาตนเอง (ไปอยู่กับพระอัคนิ) พระอิศวรไม่ทรงปรารถนาจะแต่งงานใหม่ จึงให้สาคติของพระองค์ไปเกิดเป็นธิดาพระหิมวัต ชื่อว่า ปารวตี Parvati หน้าตาเหมือนพระสตีกลับมาเกิดเหล่าทวยเทพต่างส่งเสริมให้พระอิศวรแต่งงานกับพระปารวตีหรือพระอุม่า เพราะต้องการให้พระอิศวรกำเนิดบุตรที่มีฤทธิ์ปราบ “คารากา” เจ้าของปราสาทตรีปूर

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า พระอุม่าที่อยู่กับพระอิศวรบางครั้ง เป็นพระสตีเองในตอนนั่งสนทนารวมกับพระอิศวรและเป็นปารวตีสาคติตอนที่อยู่พระองค์เดียวลำพังไม่มีพระอิศวรอยู่ด้วย แยกได้จากพระเนตรสาคติที่มี 3 เนตรพระสตีจะมี 2 เนตร สาคติจะมีบางลักษณะที่คล้ายกันกับลักษณะคนที่รักเช่น พระอุม่าจะมีหน้าตาเหมือนกับพระสตี และพาหนะของสาคติจะเป็นพาหนะของพระพรหมชายองค์นั้นด้วย

ที่ประทับของพระอิศวร

พระอิศวรหรือพระศิวะทรงประทับอยู่บนสวรรค์ที่มีชื่อว่า “เขาไกรลาส” ดังบทละคร
รามเกียรติ์ที่ว่า

๑ ครั้นถึงคิริไกรลาส

บังคมบาทพระศุภินาถฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 3)

๑ เมื่อนั้น

พระศุภิตริภพนาถ

บรรทมเหนือทิพาสน์โอฬาร

ก็พินภษาขึ้นทันที

ได้อินสำเนียงครื้นครั่น

สนั่นทั่วชั้นฟ้าราศี

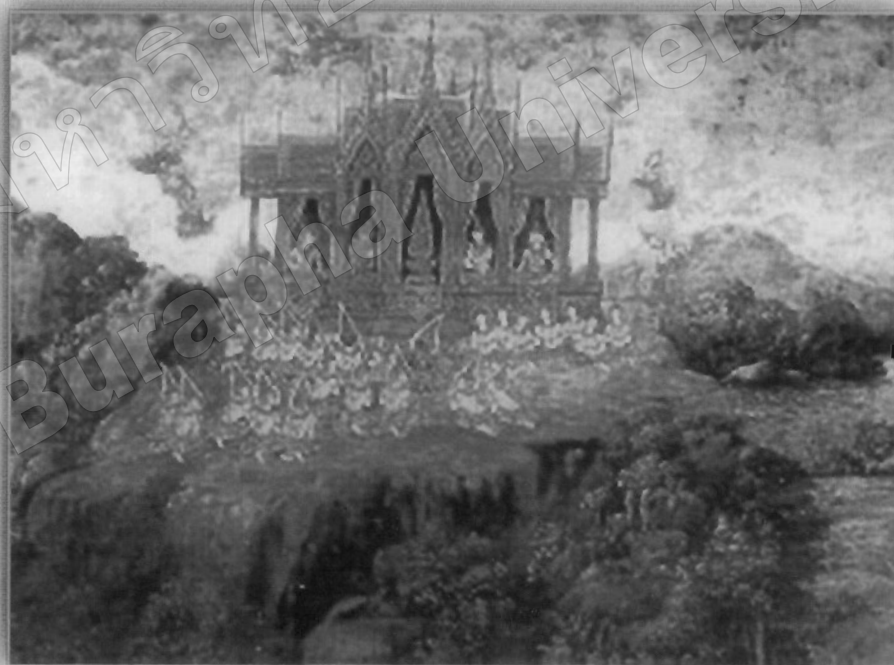
เสด็จจากแท่นรัตนมณี

ออกที่หน้ามุขพินาน ฯ

๑ จึงเห็นคิริไกรลาส

ทรุดคลาดเอนเอียงไปอีสาน (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 115-6)

ภาพที่ 201 วิมานของพระอิศวรบนเขาไกรลาส

ที่มา: <http://webhosting.udru.ac.th/~std55040235143/plote/plote30.html>

ภาพที่ 202 วิมานของพระอิสวรบนเขาไกรลาส

ที่มา: <http://heritage.mod.go.th/nation/ramakian/index1.htm>

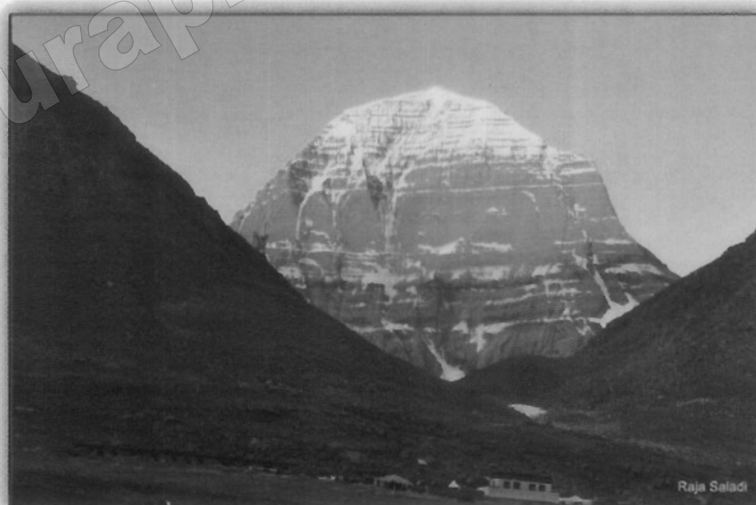
ภาพที่ 203 วิมานของพระอิสวรบนเขาไกรลาสฉากจำลองเรื่องหิมพานต์

ที่มา: <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=haiku&month=09-01-2013&group=2&gb>

log=64

เขาไกรลาส เขาสีน้ำเงิน (อังกฤษ: Mount Kailash, Mount Kailas; ทิเบต: ཀངས་
རི་ལྔ་པ་མཆ་; เทวนาครี: कैलास; จีน: 冈仁波齐峰; พินอิน: Gāngrénbōqí fēng)
เป็นยอดเขาแห่งหนึ่งของเทือกเขาหิมาลัย ตั้งอยู่ในทิศตะวันตกของเขตปกครองตนเองทิเบต ทาง
ตอนเหนือของยอดเขานันทาเทวีราว 100 ไมล์ มีความสูง 22,020 ฟุต จัดว่าเป็นยอดเขาสูงเป็นอันดับ
ที่ 32 ของโลก และสูงเป็นที่ 19 ในบรรดายอดเขาของเทือกเขาหิมาลัย เป็นยอดเขาที่มีอายุกำเนิด
มาจนถึงปัจจุบัน 50 ล้านปี

เชิงเขาไกรลาส เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสำคัญหลายสายของภูมิภาคแห่งนี้ ได้แก่ แม่น้ำ
คงคาแม่น้ำสินธุ และยังมีทะเลสาบอีก 7 แห่งอยู่รายรอบ ซึ่งแห่งที่สำคัญ คือ “ทะเลสาบมานัสโร
วาร์” หรือ “ทะเลสาบมานัสสะ” อยู่ทางเหนือของเขาไกรลาส ที่เชื่อกันว่า คือ “สระอโนดาต” ในป่า
หิมพานต์ เชื่อกันว่าเป็นสถานที่ ที่เป็นต้นกำเนิดของหงส์ และหงส์จะบินกลับมาที่นี่ทุกปี ทะเลสาบ
มานัส ได้ถูกอ้างอิงถึงในมหากาพย์รามายณะ และมหากาพย์มหาภารตะบุรุษ ที่ระบุว่า “ทะเลสาบ
มานัสอันศักดิ์สิทธิ์นี้ แม้แต่ใครได้ถูกต้องสัมผัสหรือนำเอามาส่างร่างกายหรือได้อาบน้ำใน
ทะเลสาบนี้ ผู้นั้นจะได้ไปสู่สรวงสวรรค์ และถ้าใครได้ดื่มน้ำในทะเลสาบศักดิ์สิทธิ์นี้ ก็จะได้ขึ้นไป
อยู่ในสวรรค์ใกล้ที่สถิตของพระศิวะ” ทุกปีจะมีผู้จาริกแสวงบุญตามศาสนาต่าง ๆ เดินทางมาที่นี่
โดยเชื่อว่าเป็นการบูชาและได้อยู่ใกล้พระศิวะ โดยทำการประตักยิมให้ครบ 39 รอบ เป็นการเคารพ
บูชาอันสูงสุด (วิกิพีเดีย, 2555)

ภาพที่ 204 Mount Kailash

ที่มา: <http://haraharmahadev.blogspot.com/2012/11/mount-kailash.html#!/2012/11/mount-kailash.html>

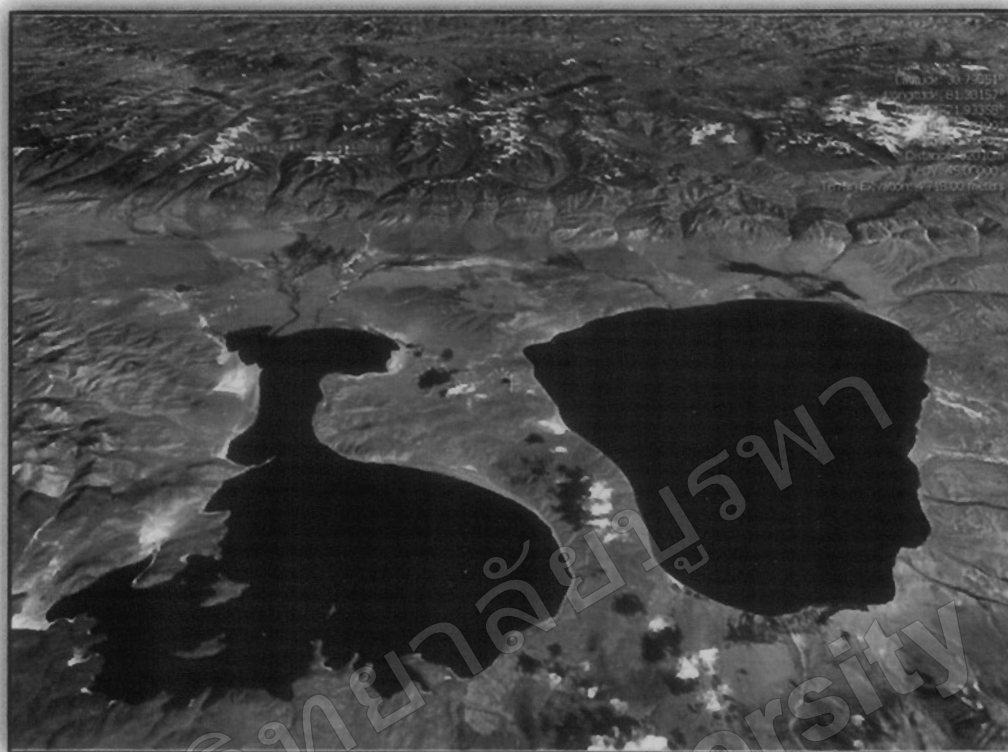
ภาพที่ 205 แผนที่เขาไกรลาส

ที่มา: <http://www.walkopedia.net/walks/display-walk.asp?walkid=1>

ภาพที่ 206 สัญลักษณ์ โอม

ที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mt_Kailash_sat.jpg

ภาพที่ 207 สระอโนดาตคล้ายรูปสัญลักษณ์โอม

ที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mt_Kailash_sat.jpg

พาหนะของพระอิศวร

พาหนะของพระอิศวรเป็นวัว โคอุสุภราช หรือ โคนนท มีลักษณะแข็งแรงองอาจ หางสี
ขาวหน้ารูปใบโพธิ์ทอง ดั่งบทละครรามเกียรติ์

๑ ครั้นถึงจึงทรงอุสุภราช	ฤทธิรงค์ออาจแก้วกล้า
ให้เคลื่อนทัพเทพยดา	พระราหูโบกธงนำไปฯ
๑ โคอุสุภราช	ร้ายกาจรณรงค์สูงใหญ่
สีเท้าต่างผ่องของใบ	หางขาวอำไพโสภ
หน้าแค้นดั่งใบโพธิ์ทอง	ขบคล่องว่องไวใจกล้า
ผูกเครื่องอร่ามทั้งกายา	แต่ล้วนมหาเนาวรัตน์
ประดับด้วยอภิมหามาย	ธงทิววิลาศกรชิงฉัตร
พัดโบกโบกบนดั่งลมพัด	ปีกลองเป็นขนดประ โคมกึก ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 42)

โคอุสุภราช หรือ โคนนทิ หรือ โคนนทิการ (อังกฤษ: Nandi,สันสกฤต: नन्दी) เป็นโคเผือกที่เป็นพาหนะของพระศิวะ เป็นอวตารหนึ่งของพระอิศวรเองกำเนิดมาจากเมื่อครั้งกวนเกษียณสมุทร พระกัศยปะต้องการให้นางโคสุรภีเป็นพาหนะประจำพระองค์ แต่คิดว่านางโคสุรภีเป็นโคเพศเมีย หากจะเป็นโคพาหนะจึงควรเป็นโคเพศผู้มากกว่า พระกัศยปะจึงได้เนรมิตรกายเป็นโคเพศผู้ขึ้นมาให้สมคู่กับนางโคสุรภี ลูกโคที่เกิดมาเป็นโคสีขาวปลอดเพศผู้ลักษณะดีคือ โคอุสุภราช พระกัศยปะจึงได้ประทานชื่อให้ว่า นนทิ หรือ นันทิ และได้ถวายให้เป็นพระพาหนะแด่พระศิวะ

โคอุสุภราช กล่าวว่า เป็นเทพบุตรองค์หนึ่งชื่อ นนทิ เป็นเทพที่ดูแลบรรดาสัตว์ 4 ขา ต่างๆ ที่เชิงเขาไกรลาส และมักเนรมิตรตนให้เป็นโคเผือกสีขาวเพื่อเป็นพาหนะของพระศิวะเมื่อเสด็จไปยังที่ต่าง ๆ ในชิพปุราณะกล่าวถึงอวตารนี้ว่า ฤษีสร้างคยานะเกิดมาไม่มีบุตรสืบสกุล จึงไปขอพระเป็นเจ้า วิษณุเทพได้ประทานบุตรมาให้ตน ด้วยพอใจการบวงสรวงบูชาของฤาษี บันดาลอิทธิฤทธิ์ให้เด็กถือกำเนิดจากสรีระของพระองค์ ทารกนี้รูปร่างเหมือนพระศิวะ ทรงพระราชนาม นนทิเกศวร นนทิเกศวร ได้พรจากพระศิวะ ต่อมานนทิได้นำพิธีกรรมาร่างกายบนยอดเขามันธระเพื่อให้เข้าถึงพระศิวะเจ้า พระศิวะเทพโปรดปรานมาก ทรงปรากฏตัวให้เห็นและรับเอาฤาษีนนทิเป็นหัวหน้ามหาดเล็กรับใช้อยู่ที่เขาไกรลาส ทรงแต่งตั้งให้เป็นเทพบุตรนนทิเกศวร ส่วนพระชายาของเทพบุตรพระองค์นี้คือ นางสุยาสุ บ้างก็ว่าเทพบุตรพระองค์นี้ตัวเป็นมนุษย์ หัวเป็นโค (ทศพล จังพานิชย์กุล, 2553, หน้า 38-44)

โคอุสุภราช ในความเชื่อของชาวฮินดูไม่เพียงแต่เป็นสัตว์พาหนะตัวหนึ่งเท่านั้น แต่ยังได้รับการบูชาดุจเทพเจ้าองค์หนึ่ง ดังนั้น โคหรือวัวสำหรับชาวฮินดูจึงถือเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ชาวฮินดูจึงไม่ฆ่าโคและกินเนื้อวัว ในพิธีกรรมมงคลแบบฮินดู พรหมณ์จะนำมูลโคมาเจิมหน้าผาก ถือว่าเป็นมงคลประการที่ 7 และในวิหารบูชาพระศิวะมักมีรูปปั้น โคอุสุภราชนี้ประดิษฐานที่กลางวิหารด้วย ด้วยถือว่าเป็นสัญลักษณ์หนึ่งขององค์พระศิวะ (วิกิพีเดีย, 2555)

ภาพที่ 208 ตราเมืองจังหวัดน่าน (นนทสูววรรณคร) โคนันทิเทินพระธาตุแช่แห้ง
ที่มา: http://www.chiangmai-thailand.net/lanna_city/nan/nan.html

ภาพที่ 209 โคนนทิตินเดีย

ที่มา: http://thumbs.dreamstime.com/thumblarge_121/1171292412r17HMZ.jpg

ภาพที่ 210 เทพบุตรนนทิ

ที่มา: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Nandieshvara.jpg>

สัตว์พาหนะอื่น ๆ ของพระอิศวร ได้แก่ สุนัข ในปาง พรหมคีรีดงเกทกมูรติ หรือ ไภรวา
 ะสุนัขนี้น่าจะเป็นสุนัขของพระแม่อาลี ที่ชื่อ “ศพ” “SHVA” หมายถึงชีวิต (Shiva) ที่ขาดลมหายใจ
 (I) ก็กลายเป็น SHVA ศพ หรือความตาย

ภาพที่ 211 พระไภรเว

ที่มา: <http://topicstock.pantip.com/library/topicstock/2007/09/K5780024/K5780024.html>

ภาพที่ 212 ศพสุนัขทรงเลี้ยง

ที่มา: <http://blog.artoflegendindia.com/2010/10/kalabhairava-is-fierce-manifestation-of.html>

พระมเหสี พระชายา พระโอรส พระธิดาของพระอิศวร

พระอิศวรมีพระมเหสีและพระชายา ดังนี้

1. พระสตี
2. พระอุมา หรือพระปารวตี
3. พระโมहिณี หรือพระนารายณ์แปลง
4. พระกาลี
5. พระทูลกา
6. พระคงคา
7. พระสนรยา
8. พระมเหศวรี พระรัสวดี พระโกกวะดี (นิยะดา เหล่าสุนทร, 2540: 127)

พระอิศวรมีพระโอรสและพระธิดา ดังนี้

1. พระขันธกุมาร
2. พระพินนาศ หรือพระพินศร
3. พระพิณาย อัยยปณณ์ มณีกาญจน์ หรือ ธรรมศาสตร์
4. มนสาเทวี หรือ มาริษา
5. เนตราเทวี

ภาพที่ 213 กรอบครัวพระศิวะ

ที่มา: http://narasimhaassociates.com/yahoo_site_admin/assets/images/shivakudumbam2016.30

2230333_large.jpg

พระสตี

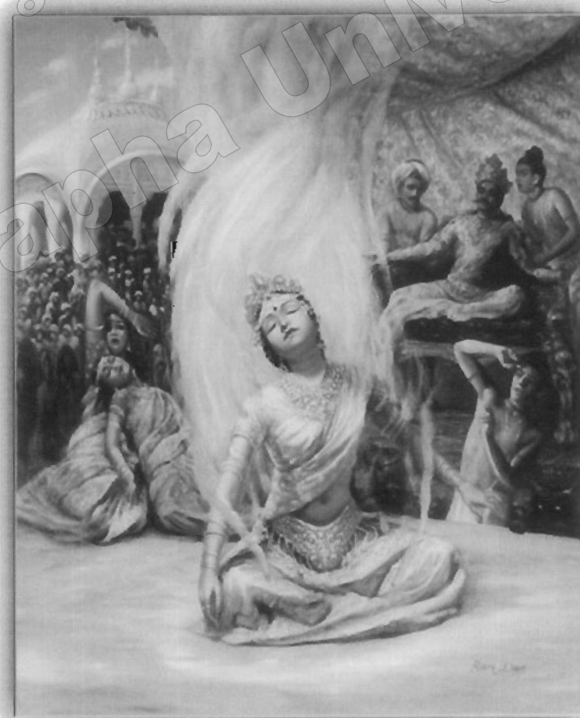
พระสตี Satī สันสกฤต: **सती** เป็นธิดา 1 ใน 16 องค์ของพระทกษะปชาบดีกัณบง ประสูติ ซึ่งพระพรหมสร้างพระสตีจากต้นแบบบรรณารักษ์ของพระศิวะ แล้วนำมาฝากเป็นธิดาของพระทกษะ เมื่อเวลาที่ควรกับการมีคู่ครอง พระสตีสนพระทัยแต่พระศิวะเพียงองค์เดียวพระทกษะ ซึ่งมีเหตุขัดเคืองใจกับพระศิวะอยู่ก่อนแล้วจึงขัดค้านทัดทานอยู่ เมื่อพระทกษะจัดพิธีหมั้นหาบุชายุที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เรียกว่า “พิธีพฤตสวดิสนะ” ผู้ที่ได้รับเชิญถือว่าเป็นผู้มีเกียรติสูงยิ่ง พระทกษะได้เชิญปวงเทวานุเทพทั้งหลาย บุตรสาวบุตรเขยทุกองค์ มหาพรหมและมหาฤๅษีทั้งหลาย ยกเว้นเพียงแต่พระศิวะและพระสตีที่ไม่ได้รับเชิญ ใครจะกล่าวเตือน พระทกษะก็ไม่สนใจ พระสตีทราบเรื่องก็มาหาบิดาด้วยความเสียใจต่อว่าต่อขานว่าเหตุใดจึงลืมนพระศิวะและพระนาง พระทกษะว่าพระองค์ไม่ได้ลืมน โดยเจาะจงทำเพื่อเหยียดหยามพระศิวะ พระสตีเสียใจเป็นที่สุดที่พระสวามีอันเป็นที่รักยิ่งของนางถูกเหยียดหยามพระเกียรติถึงเพียงนี้ จึงกระโดดเข้ากองไฟในพิธีนั้นเพื่อฆ่าตัวตาย ขณะนั้นพระศิวะประทับเข้ามาในที่เขา ไกรลาส พระองค์ทรงทราบทันทีว่าพระสตีเสียชีวิต ความกริ้วโกรธทำให้พระองค์กลายเป็นพระไกรวณะ ทั้งพระศกัรวงออกมาบนพื้นกลายเป็น “วีรภัทร” 1000 หน้า 1000 ตา 1000 มือ 1000 เท้า มีผมเป็นเปลวเพลิงพระไกรวณะมีประกาศิตให้วีรภัทรไปทำลายพิธีพฤตสวดิสนะให้ราบเป็นหน้ากลอง วีรภัทรแล่นเข้าไปกลางมหาสมาคมและอาละวาดทำลายเครื่องใช้ในพิธีจนแหลกลาญ เหล่าทวยเทพที่มาร่วมงานถูกเล่นงาน พระทกษะถูกบันศิริระกระเด็นขาดลงกองไฟ มอด ๆ ไหม้เป็นภัสมะฐูลี คงไว้แต่ร่างไร้เศียร

พระไกรวณะคืนร่างเป็นพระศิวะอุ้มศพพระสตีวิ่งรอบโลกจนโลกจะแตก พระวิษณุใช้จักรบันพระสตีเป็นส่วน ๆ เมื่อตกลงในสถานที่ใด สถานที่นั้นก็กลายเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ พระสตีไปเกิดเป็นนกกาเหว่าอยู่นานนับพันปี พระศิวะก็ไม่ทรงยุ่งเรื่องของสามโลกอีก เหล่าอสูรก็เฝ้าเฝ้าริมอาละวาดตามอำเภอใจ เดือดร้อนวุ่นวายไปทั่ว (ธาดพร, 2551: 239-241)

ภาพที่ 214 พระศิวะ พระสตีและนกกานหว่า

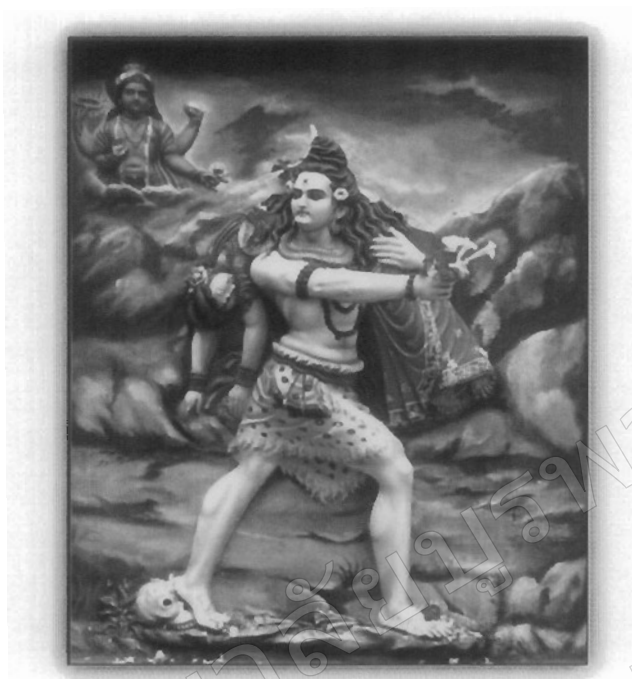
ที่มา: http://hu.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1jl:Kalighat_Shiva_mourms_Sati.jpg

ภาพที่ 215 พระสตีเผาตัวเอง

ที่มา: [http://www.maavaishnavi.com/2011/11/09/51-shakti-peethas-of-maa-durga-maa-sati-](http://www.maavaishnavi.com/2011/11/09/51-shakti-peethas-of-maa-durga-maa-sati-dakshayani/)

dakshayani/

ภาพที่ 216 พระศิวะอุ้มพระสตีวิ่งรอบโลก พระวิษณุทำลายร่างพระนางด้วยจักร

ที่มา: <http://indiafunzone.com/Sati%20and%20Shiv-47.htm>

พระอูมา หรือพระปารวตี

พระอูมา Uma หรือ พระปารวตี Parvati สันสกฤต: पार्वती คือร่างหญิงของพระศิวะที่แบ่งไปเกิดเป็นธิดาพระหิมาวัต เจ้าแห่งภูเขาหิมาลัย กับนางเมนา พระอูมาจึงมีชื่ออีกว่า เหมวดี หรือ ไหมวดี กำเนิดพระอูมาว่าไว้ว่า ขณะพระหิมาวัตกับนางเมนากำลังลงเล่นน้ำในทะเลสาบอมฤตส์ส ปราภภูมิเด็กคนหนึ่งลอยน้ำอยู่จึงเข้าไปอุ้มไว้ ทันใดกุมารีนั่นก็มีร่างเป็นเทพนารีมีสีกร ก่อนจะกลับเป็นเด็กทารกธรรมดาดังปกติ ท้าวหิมาวัตทรงยินดีย้งนำทารกกลับไปเลี้ยงตั้งชื่อว่า ปารวตี หรือ บรรพตี (ธิดาแห่งภูเขา)

ครั้นพระนางปารวตีเจริญวัยเป็นสาวงาม พระนางทราบว่าคุณ์ครองของนางคือพระศิวะทางเดียวที่จะทำให้พระศิวะสนพระทัยคือพระนางต้องบำเพ็ญตบะอย่างอุกฤษณ์ ด้วยเหตุนี้พระนางจึงบำเพ็ญในป่าลึกถึง 1000 ปี ทุกคนที่ทราบก็จะอุทานว่า “อูมา โอแม่เจ้า” แปลว่าอย่าเลย พระนามอูมา จึงกลายเป็นชื่อของพระนาง พระนางอูมาบำเพ็ญอยู่นานก็ไม่สัมฤทธิ์ผลเพราะพระศิวะยังอาลัยพระสตี เหล่าทวยเทพจึงตกลงใจให้กามเทพอุ้มสมเป็นเหตุให้กามเทพถูกเพลิงพระเนตรที่สามพระศิวะเผาจนเป็นจุณ ต่อจากนั้นจึงกำเนิดพระขันทุมารและพระพิฆเนศตามลำดับ (ธาดาพร, 2551, หน้า 306-309)

พาหนะของพระอูมา

พระอูมาทรงโคอุสุภราช โคนนท และ จระเข้ เหา (นิชดา เหล่าสุนทร, 2540, หน้า 127)

ภาพที่ 217 พระอูมา

ที่มา: http://www.thaigoodview.com/files/u1338/pra_auma.jpg

ภาพที่ 218 ตัวแสดงโขนพระอูมา

ที่มา: http://www.klongdigital.com/images_webboard3/id_37449_12.jpg

ภาพที่ 219 พระปารวตีธิดาพระหิมวัต

ที่มา: <http://hindutara.com/wp-content/uploads/2012/07/shailputri-devi-day1.gif>

พระโมหิณี หรือพระนารายณ์แปลง

พระโมหิณี Mohini ต้นสกุล: **มอหิณี** เป็นภาคหญิงของพระนารายณ์ เธอเป็นเทพสังหาร เป็นนางช่วยวชนกกำหนด เมื่อครั้งกวนเกษียณสมุทร พระโมหิณีปรากฏเป็นรูปแบบของพระนารายณ์แปลงเป็นหญิงงามลือหมื่อน้ำอมฤต (ชาอายุวัฒนะของความเป็นอมตะ) โดยการขโมยจากอสูรและนำกลับไปให้เหล่าทวยเทพ ทำให้เหล่าเทวดาเป็นอมตะ พระนางโมหิณีเป็นผู้ใช้จักรตัดพระราหูเป็นสองท่อน และเป็นนางอัปสรวาดารผู้ร้ายร่ำลือล่อลวงยักษ์นรก จนเป็นที่มาของนาฏศิลป์อินเดียได้ มาชาโมหิณี หรือ Mohoniyamtam ดำเนินที่แตกต่างหลากหลายบอกพฤติกรรมของพระนางโมหิณี ถึงการแต่งงานรวมทั้งความสัมพันธ์อันสามักรรยากับพระอิศวร ให้กำเนิดบุตร คือ พระศาสดา อัยย์ปณัฑ์ Lord Shasta Lord Ayyappan และการล่มสลายของพรหมอสูร Bhasmasura วิธีการทำงานของ พระโมหิณีเพื่อหลอกลวงให้คนที่เธอพบหลงเธอ ในวัฒนธรรมอินเดีย การบูชาส่วนใหญ่ในอินเดียตะวันตก ปรากฏในรูป มหาลาชา Mahalasa มเหสีของกษัตริย์ควันโดบา Khandoba อวตารของพระอิศวร (Wikipedia, 2013)

ภาพที่ 220 พระนางโมหิณีใช้จักรตัดพระราหูขาด

ที่มา: <http://antaryamin.wordpress.com/category/eclipse/>

ภาพที่ 221 พระศิวะกับพระนางโมหิณี

ที่มา: <http://www.qualiafolk.com/2011/12/08/mohini/>

ภาพที่ 222 นาฏศิลป์อินเดียได้ มายาโมหิณี Mohoniyattam

ที่มา: <http://www.dreamstime.com/>

ภาพที่ 223 อัสราวดารปราชญ์

ที่มา: <http://www.gotoknow.org/posts/278989>

ภาพที่ 224 ศรีมหาลาซา

ที่มา: <http://www.mahalasa.org/>

ภาพที่ 225 กษัตริย์คอนโดบาและมหาลาซาในแคว้นแดกเคนปาทัว อินเดีย

ที่มา: http://th05.deviantart.net/fs29/PRE/f/2008/100/8/8/Khandoba_by_nisshj.jpg

พระกาลิ

พระแม่กาลิ หรือ กากิล่า Kali **काली**, Kālī, แปลว่า หญิงดำ) มีกายสีดำสนิท มีลักษณะดุร้าย มี ๑๐ พระกร ถืออาวุธร้ายอยู่ในพระกรทั้งสิบ ได้แก่ จักร คทา ตริศูล หอก ดาบ ขวาน ธนู โล่ ปฏัก และ กระบอง แลบลิ้นยาวถึงทรวงอก ที่ริมฝีปากมีเลือดไหลหยดเป็นทางยาว เครื่องประดับเป็นหัวกะโหลก มีงูใหญ่ร้อยคาคองคค์ดั่งสังวาลย์

พระแม่กาลิ หรือ เจ้าแม่กาลิ มีอำนาจฤทธิ์ในการปราบปรามสิ่งชั่วร้ายทั้งปวง มีเทวานุภาพอันแรงกล้า สร้างความวิบัติแก่เหล่าอสูรอย่างรุนแรง เด็ดขาด แผงเร้นไว้ซึ่งความน่ากลัว ผู้บูชาพระแม่กาลิอย่างถูกต้องและเคร่งครัด พระแม่จะประทานความแข็งแกร่ง ความกล้าหาญ และอำนาจเหนือผู้อื่นพระแม่กาลิ ยังมีพลังอำนาจในการขจัดคุณไสย ลบล้างไสยเวทย์ด้านมืด หากบุคคลใดถูกกระทำทางไสยศาสตร์ เมื่อผู้นั้นได้สวดบูชาอันวอนต่อพระองค์ท่านแล้ว พระองค์ท่านก็มักให้พร ขจัดสิ่งอาถรรพ์ชั่วร้ายให้มลายหายไป ผู้ใดกระทำการสวดบูชา สรรเสริญ และถวายเครื่องสังเวद्यแด่พระแม่กาลิเป็นประจำ พระองค์ท่านจะประทานความปลอดภัยมาสู่ผู้นั้น ทรงคลบ้นดาลให้เกิดความสันติผาสุกแก่ผู้ครองเรือนทั่วไป กลุ่มครองผู้บูชาจากภัยอันตรายและอุบัติเหตุร้ายแรง

เมื่อครั้งอสูรกำเริบพระแม่กาลิต่อสู้ จนอสูรทั้งหลายตายจนเกือบหมด เหลือเพียงมารู่อสูร ที่ทรงสังหารอย่างไรก็ไม่ตาย เพราะเคยได้รับพรจากพระศิวะให้มีชีวิตเป็นอมตะ หากเลือดหยดถึงพื้นดินก็จะเกิดเป็นอสูรอีกมากมายไม่สิ้นสุด ร้อนถึงพระศิวะ ทรงประทานแนะวิธีให้พระแม่กาลิดื่มเลือดคออสูรทุกครั้งอย่าให้ตกถึงดิน มารู่อสูรจึงถึงแก่ความตายหลังจากชนะอสูรมารู พระนางทรงดีพระทัย กระโดดเดินเพื่อฉลองชัยชนะ แต่ด้วยคบะอันแรงกล้าทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อด้วยโลกธาตุทั้งปวงเมื่อพระนางกระเทีปพระบาท พระศิวะจะเข้าห้ามปรามก็เกรงความดุร้ายของพระนาง จึงใช้อุบายทรงทอดพระกายลงบนพื้นที่พระนางจะกระเทีปพระบาท เมื่อพระกาลิเห็นพระศิวะที่พื้นความรักและภักดีในพระศิวะยิ่ง ก็ทรงชะงัก และแลบลิ้นด้วยความขวยเขินพระทัย การบูชาพระแม่กาลิ ต้องใช้เลือดบริสุทธ์ ในอดีตมีการใช้หญิงพรหมจารีย์ไปบูชาด้วยเลือดจากลำคอ แต่เมื่ออังกฤชเข้าปกครองอินเดีย ได้สั่งห้ามการฆ่าคนเพื่อบูชาขัณฑ์ ปัจจุบันนี้การบูชาพระแม่กาลิใช้เลือดแพะแทนจากการที่พระแม่กาลิเป็นปางหนึ่งของพระอุมาเทวีที่ดุร้าย มีรูปลักษณ์คล้ายปีศาจและใช้เลือดและชีวิตในการบูชาขัณฑ์ จึงมีความเข้าใจผิดกันว่า พระแม่กาลิเป็นเทพเจ้าแห่งความชั่วร้าย ในสำนวนภาษาไทยจึงมีคำว่า กาลิ ซึ่งหมายความว่า สิ่งที่ชั่วร้าย เช่น กาลิบ้านกาลิ เมือง หมายถึง สิ่งที่ชั่วร้ายต่อบ้านเมือง เป็นต้น (วิกิพีเดีย. 2555)

พาหนะของพระกาลิ

พาหนะของพระกาลิคือหมาใน (Jackal) ชื่อ ศพ (SHVA) นก และลา พระแม่กาลิ เป็น

ต้นแบบนาฏศิลป์และการแสดงอินเดียที่เรียกว่า กตักกาลิ Kathakali พระแม่กาลียังได้รับการยกย่องว่าเป็นเทวีแห่งชัยชนะ

ภาพที่ 226 พระแม่กาลี

ที่มา: http://7raysoflight.co.uk/shop/index.php?main_page=product_info&cPath=2&products_id=340

ภาพที่ 227 พระแม่กาลีกับหมาไน ศพนก

ที่มา: <http://www.africaresource.com/rasta/sesostris-the-great-the-egyptian-hercules/kali-the-royal-black-goddess-of-india-the-wife-of-shiva/>

ภาพที่ 228 พระแม่กาลีในการแสดงนาฏศิลป์อินเดียใต้ Kathakali

ที่มา: <http://travelholic.wordpress.com/2009/11/01/a-story-in-dance/>

ภาพที่ 229 Kali puja

ที่มา: <http://pcdn.500px.net/2913901/40e7be1f70955befa5c446fcb35715cd7701631c/4.jpg>

ภาพที่ 230 พิธีกาลีนุชา

ที่มา: <http://gallery.photo.net/photo/7828838-lg.jpg>

พระทศกัณฐ์

พระแม่ทุรคา Durga สันสกฤต: दुर्गा หรือ พระศรีมหาทุรคาเทวี มีความหมายว่า “ผู้เข้าถึงได้ยาก” พระนามอื่น ได้แก่ ไกรที ไภยราวี จัณทิกา สิงหวาหินี พิงศา ไม่ว่าเทพเจ้า มนุษย์ อสูร แม้แต่พระศิวะพระพรหม หรือพระวิษณุ ก็ไม่อาจสังหารมหินาสูรได้ มีเพียงหญิงสาวที่ไม่ได้เกิดอย่างธรรมชาติ และเป็นหนึ่งในอำนาจทั้งหมดของจักรวาล ซึ่งก็คือพระแม่ทุรคา ซึ่งเกิดจากอำนาจทั้งปวงของเหล่าเทพเจ้า (ปางมหินมรรตินี) พระแม่ทุรคาอยู่ในลักษณะของกัลยาสูนทร นางที่สุดในสามโลก มี 18 กรที่มีอำนาจไม่สิ้นสุด มีกายที่สว่างมาก มีพระเนตร 3 ดวงที่มีลักษณะเหมือนปัทมา มีพระเกศที่นุ่มสลวยคล้ายประดู่กลางคืน มีสีผิวสีทองแดง และมีดวงจันทร์ที่มีขนาดเป็นหนึ่งในสี่ส่วน 1 ดวงอยู่บนพระนลาฏของพระนาง สรรพาวุธนั้น พระอิศวรประทานตรีศูล พระนารายณ์ประทานจักร พระวรุณประทานสังข์ พระอินทร์ประทานลูกดอก พระยมประทานท่อนเหล็ก พระพายประทานคันศร พระอาทิตย์ประทานกระบองบรรจุนคร พระอินทร์ประทานวัชระ ท้าวภูเวรประทานตะบอง พระพรหมประทานประคำและหมอนน้ำ พระกาลประทานดาบและโล่ พระวิศวกรรม์ประทานขวาน ประทับอยู่บนหลังสิงโต หรือเสือที่พระหิมพานต์ประทานให้ ทรงทำยุทธกับมหินาสูร ซึ่งเป็นลูกของอสูรรัมกะ กับนางกระบือ ซึ่งได้รับพรจากพระพรหมให้เป็นอมตะ และรบชนะทั้ง 3 โลก พระแม่ทุรคาทรงมีเครื่องแต่งกายสีฟ้ามหาสมุทรที่แวววาว และส่องแสงรัศมีที่ไร้ความปราณี

ในช่วงเดือนกันยายนของทุกปี จะมีการบูชาพระแม่ทุรคาเรียกว่า เทศกาลนวราตรีคู่เซราห์ มีการฉลองถึง 9 วัน 9 คืนด้วยกัน ในประเทศไทย งานฉลองนี้จะมีขึ้นประจำทุกปีที่วัดพระศรีมหาอุมาเทวี หรือ วัดแขกสีลม โดยมีการแห่ไปตามท้องถนนในเวลากลางคืนด้วยดอกไม้ธูปเทียนและสิ่งบูชาต่าง ๆ (วิกิพีเดีย, 2555)

ภาพที่ 231 ทูรคานูชา

ที่มา: <http://blog.buzzintown.com/wp-content/uploads/2011/09/Durga-pandal.jpg>

ภาพที่ 232 พระแม่ทุรคา

ที่มา: <http://blog.buzzintown.com/2011/09/durga-puja-festival-of-bengal-welcoming-your-married-daughter-home/>

ภาพที่ 233 สองนางทุรคาและกาลิ ปราบอสูร

ที่มา: <http://www.exoticindiaart.com/product/paintings/annihilation-of-raktabija-by-goddess-durga-and-kali-HH44/>

พระคงคา

พระคงคา Gangas สันสกฤต: गङ्गा พระแม่คงคาเกิดจากน้ำในกาต้มน้ำของพระพรหม พระองค์เกิดจากน้ำล้างเท้าที่เคราพของพระนารายณ์ และพระพรหมเก็บน้ำนี้ไว้ในกาต้มน้ำของพระองค์ พระองค์เป็นพระธิดาของท้าวหิมวัตและพระนางเมนกามีน้องสาวนามว่าพระอุมภกวดี พระองค์เป็นพระชายาของพระศิวะ ตามคติความเชื่อของอินเดีย พระองค์เป็นเทวีผู้ให้กำเนิดสายน้ำคงคาตามความเชื่อของชาวอินเดีย สายน้ำคงคานั้นสามารถชำระล้างบาปของคนได้ พระนางคงคามีการร่วมกับองค์พระศิวะในปางคงเคศวร

นอกจากนั้นก็จะคงพบในรูปเคราพของพระศิวะ โดยพระองค์จะปรากฏในเทวลักษณะที่เป็นน้ำไหลจากมวยผมของพระศิวะ พระองค์ทรงเป็นผู้สร้างสายน้ำที่แตกต่างกันบนโลกมนุษย์ เพื่อช่วยเหลือวิญญูณที่โชคร้าย อย่างไรก็ตามเธอเป็นเพียงแม่น้ำที่ต้องปฏิบัติตามโลกทั้งสาม คือ สวรรค์ โลก และ นรก

พาหนะของพระแม่คงคา คือ ปลาใหญ่ หรือ จระเข้ “มกร” กำเนิดมาจากพระแม่คงคา ตอนที่ยังไม่ถึงโลกมนุษย์ หากลงมาโดยตรง ความรุนแรงของสายน้ำจะทำให้โลกถึงแก่กาลพินาศ

ดังนั้น พระศิวะจึงได้ใช้มวณรอนรับเอาพระคงคาไว้ก่อนทอดหนึ่ง ก่อนที่พระคงคาจะไหลจาก
มวณรณของพระศิวะลงมายัง โลกมนุษย์อีกที (วิกิพีเดีย, 2555)

ภาพที่ 234 พระคงคาทรงมกรา

ที่มา: http://www.exoticindiaart.com/large_image.php?img=http://www.exoticindiaart.com/

[hindu/hm69.jpg](http://www.exoticindiaart.com/hindu/hm69.jpg)

ภาพที่ 235 พระตงคาสู่โลกมนุษย์

ที่มา: <http://blog.daum.net/cjhoy6044/13467017>

พระสนธยา

พระนางสนธยาพระโลหิต Angaja นั้นเป็นธิดาของพระพรหม มหาเทพอีกพระองค์หนึ่ง ซึ่งมีความผิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนเป็นเหตุให้พระพรหมผู้เป็นบิดาทรงกริ้วนักและปรารถนาที่จะลงโทษพระธิดาสนธยาอย่างหนักซึ่งพระธิดาก็เกรงกลัวที่จะถูกลงโทษทัณฑ์จึงได้แปลงกายเป็นนางเนื้อหลบหนีพระบิดาไปเสีย พระพรหมเองก็ไม่ยอมลดละด้วยความกริ้วถึงกับนิรมิตองค์เป็นกวางตามนางเนื้อไปในทันทีที่พระสัวะได้ทรงบังเอิญมาพบเห็นเข้า ก็จึงได้มีความเห็นใจพระธิดาสนธยาครั้งนั้นจะห้ามปรามพระพรหมผู้เป็นบิดาของพระนางสนธยาก็ดูจะกระไรอยู่จึงได้ยับยั้งความกริ้วของพระพรหมในครั้งนั้นด้วยการแปลงศรไปถูกเสีรกวางขาดกระเด็นเมื่อพระพรหมกลับคืนมาสู่ร่างเดิม ก็จึงได้คลายความโกรธและพระสัวะก็ได้พุดคุยกับพระพรหมให้ยกโทษให้กับพระธิดา

และการขอกภัยโทษแก่พระนางสนธยานั้นคงจะไม่เป็นการสำเร็จโดยง่ายพระศิวะจึงได้ใช้วิรุฬหของพระนางสนธยามาเป็นพระชายาด้วยความเกรงอกเกรงใจกันพระพรหมจึงได้ยินดียกพระธิดาให้ไปเป็นพระชายาของพระศิวะด้วยเหตุนี้เองที่พระธิดาสนธยาจึงไม่ต้องถูกพระบิดาลงโทษ (กูด โอม, 2548)

ภาพที่ 236 พระสนธยา Angaja

ที่มา: http://wiki.answers.com/Q/Who_is_the_daughter_of_brahma#

พระขันทกุมาร

พระขันทกุมาร สกัณฑกุมาร Lord Kartikeya Muruga สันสกฤต: **मुருग** महासेना
 สิทธิเสน ยูทธรังค์ มยุรอาสน์ มยุรเกตุ ทวาทศากษ์ ทวาทศกร หรือ พระโกณูจนาเนศวรเป็นเทพเจ้า
 แห่งสงคราม และเป็นเทพเจ้าที่เป็นแม่ทัพของสวรรค์ ทรงเป็นพระโอรสของพระศิวะ(อิศวร) และ
 พระแม่ศรีมหาอุมาเทวี พระขันทกุมารทรงมี 6 ศีรษะ 12 กร ผิวกายสีทองหรือ ขาวนวล ถือ หอกศักดิ์
 พระวิศ्वกรรมสร้างจากรัศมีพระอาทิตย์ ธนู สร และธงรูปไก่ ส่วนพระโกณูจนาเนศวร มีพัคค์เป็น
 ข้างเผือกสามพัคค์ มีกร6 พระกรเชื่อว่า พระขันทกุมาร คือ เทวดาผู้คุ้มครองปกป้องรักษา เทวาลัย
 ของศาสนาฮินดู (วิกิพีเดีย, 2555)

กำเนิดขันทกุมารตามสกัณฑปุราณะ กล่าวว่า ครั้งที่พระศิวะสูญเสียพระสติจนไม่ยุ่งกับ
 สามโลก ดารกาสูรได้รับพรจากพระพรหมว่าไม่มีใครปราบได้ นอกจากพระโอรสของพระศิวะ
 ดารกาสูรได้ใจออกภูรุกรานรังแกมนุษย์และเทวดา เหล่าเทวดาต้องการพระโอรสของพระศิวะกับ
 พระอุมาจึงให้กามเทพแผลงศร พระศิวะลืมพระเนตรลงในแม่น้ำสรวณ เกิดดอกบัวบาน 6 ดอก

มีทารก 6 องค์ พระอุมาทรงรักใคร่รวบโอรสทั้งหกจนรวมเป็นหนึ่งเดียว มี 6 เศียร 12 กร หลังจาก
 กำจัดตารกาสูร โดยการพุ่งหอกผ่าร่างเป็นสองซีกเกิดเป็นนกกยุง ชื่อ สุรบพิทมา ปรวาณี หรือ
 จิตรวาทนะ (ครุฑนำถวายเป็นพาหนะ) พาหนะของพระขันธกุมาร และไก่ ตามรจนะ (พระวรุณนำถวายเป็นพาหนะ) ที่
 นำไปไว้บนธง ศาสดิของพระขันธกุมาร คู่ตรงข้ามที่เป็นหญิง คือ พระสร้อยสวดี พระชายาของ พระ
 ขันธกุมาร คือ พระมหาวัลลีย์ และ พระเทวเสนา (เกมาริ) ที่อินเดียได้นิยมนับถือพระขันธกุมาร
 มาก (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2555, หน้า 166)

ภาพที่ 237 พระโกญจนาเนศวร

ที่มา: http://www.weddinginlove.com/uploads/editor/images/Knowledge_article/54/OthersPics_reply_36116.jpg

ภาพที่ 238 พระขันตกุมาร และพระชายา

ที่มา: <http://images.fineartamerica.com/images-medium-large/murugan-pg-reproductions.jpg>

พระพิฆเนศ หรือพระพิเนตร

พระพิฆเนศวร Lord Ganesha ต้นสกุลกุต: กุโณช หรือ พระพิฆเนศ หรือ พระพิฆเนศ หรือ พระวิฆเนศวร หรือ พระพิฆเนศ หรือ พระคณเศ หรือ คณปติ เป็นเทพในศาสนาพราหมณ์ นับถือว่าเป็นเทพเจ้าแห่งความรู้ เป็นผู้มีปัญญาเป็นเลิศ ปรากฏในเรื่องในศิลปวิทยาทุกแขนง เป็นหัวหน้านำคณะข้ามความขัดข้อง เป็นโอรสของพระอิศวรและพระอุมาเทวี ทุกคนเคารพนับถือท่านในฐานะที่

ท่านเป็น “วิมเนศ” นั่นคือ เจ้า (อิส) แห่งอุปสรรค (วิมณ) เทพแห่งอุปสรรค คนปกติ มี 32 ปาง

พระพิณเนศวรมีรูปร่างเป็นมนุษย์เพศชายอ้วนเตี้ย ท้องพลุ้ย มีเศียรเป็นช้าง มีงาข้างเดียว (ถูกขวาน ประศูรามหักเสียว) สีกายสีแดง มีสี่กร พระหัตถ์หน้าขวาดึงงาช้าง พระหัตถ์ซ้ายถือขัน น้ำมนต์ เป็นกะโหลกศีรษะมนุษย์ พระหัตถ์หลังขวาดือ ดรี พระหัตถ์ซ้ายถือบาศ มีขวานเป็นอาวุธ กำเนิดพระพิณเนศในคราวที่พระศิวะเทพทรงไปบำเพ็ญสมาธิเป็นระยะเวลานานอยู่นั้น พระแม่ ปารวตีเนื่องจากอยู่อย่างเดียวเลยเกิดความเหงา และ ประสงค์ที่จะมีผู้มากอดดูแลพระองค์และ ป้องกันคนภายนอก ที่จะเข้ามาก่อความ รุนแรงในพระตำหนักในจึงทรงเสกเด็กขึ้นมาเพื่อเป็น พระโอรสที่จะเป็นเพื่อนในยามที่องค์ศิวเทพ เสด็จออกไปตามพระกิจต่างๆมีอยู่คราวหนึ่ง เมื่อพระ นางทรงเข้าไปทรงในพระตำหนักด้านในนั้นองค์ศิวเทพได้ กลับมาและเมื่อ จะเข้าไปด้านในก็ถูก เด็กหนุ่มห้ามไม่ให้เข้า เนื่องจากไม่รู้ว่าเป็นใครและ ในลักษณะเดียวกันศิวเทพก็ไม่ทราบว่าเด็กหนุ่ม นั้นเป็นพระโอรสที่พระแม่ปารวตีได้เสกขึ้นมาเมื่อพระองค์ถูกขัดใจก็ทรงพิโรธและตวาดให้เด็ก หนุ่มนั้นหลีกทางให้พลาง ถามว่ารู้ไหมว่ากำลังห้ามใครอยู่ ฝ่ายเด็กนั้นก็ตอบกลับว่าไม่จำเป็นที่ จะต้องรู้ว่าเป็นใครเพราะตนกำลังทำตาม บัญชาของพระแม่ปารวตี และทั้งสองก็ได้ทำการต่อสู้กัน อย่างรุนแรง จนเทพทั่วทั้งสวรรค์เกิดความวิตกในความหายหน้าที่จะตามมา และในที่สุดเด็กหนุ่มนั้นก็ ถูกตรีศูลของมหาเทพจนสิ้นใจ และศีรษะก็ถูกตัดหายไป ในขณะที่นั้นเองพระแม่ปารวตีเมื่อได้ยิน เสียงดังก็วิ่งออกไปทั่วจักรวาลก็ เสด็จออกมาด้านนอกและถึงกับสิ้นสติเมื่อเห็นร่างพระโอรสที่ ปราศจากศีรษะ และเมื่อได้สติก็ทรงมีความ โศกาอาดูร และตัดพ้อพระสวามีที่มีใจ โหดเหี้ยมทำร้าย เด็กได้ลงคอ โดยเฉพาะเมื่อเด็กนั้นเป็นพระโอรสของพระนางเองเมื่อได้ยินพระนางตัดพ้อต่อว่า เช่นนั้นองค์มหาเทพก็ทรงตรัสว่าจะทำให้ เด็กนั้นกลับฟื้นขึ้นมาใหม่แต่ก็เกิดปัญหา เนื่องจากหา ศีรษะที่หายไปไม่ได้ และยังใกล้เวลาเช้าแล้วต่างก็ยิ่ง กระวนกระวายใจเนื่องจากหาดวงอาทิตย์ขึ้น แล้วก็จะไม่สามารถชุบชีวิตให้เด็กหนุ่มฟื้นขึ้นมาได้ เมื่อเห็นเช่นนั้นพระศิวะเลยโยนตรีศูลอาวุธ ของพระองค์ออกไปหาศีรษะสิ่งที่มีชีวิตแรก ที่พบมาและปรากฏว่าเหล่าเทพได้นำเอาศีรษะช้างมา ซึ่งพระศิวะทรงนำศีรษะมาต่อ ให้และชุบชีวิตให้ใหม่พร้อมยกย่อง ให้เป็นเทพที่สูงที่สุด และขนาน นามว่า พระพิณเนศวร ซึ่งแปลว่าเทพผู้ขจัดปัดเป่าอุปสรรคและยังทรงให้พรว่าในการประกอบ พิธี การต่างๆทั้งหมดนั้นจะต้องทำพิธีบูชาพระพิณเนศวรก่อนเพื่อความสำเร็จของพิธีนั้น (วิกิพีเดีย, 2555) ศาสดาของพระพิณเนศ คู่ตรงข้ามที่เป็นหญิง คือ พระลักษมี พระชายาของพระพิณเนศ คือ พระพุทธิ พระฤทธิ พระสิทธิ พาหนะของพระพิณเนศ คือ พญามุสิก ชื่อ กูจามุจะ เดิมเป็นอสูรช้าง

ภาพที่ 239 พระพิฆเนศ

ที่มา: <http://www.taradpra.com/itemDetail.aspx?itemNo=925265&storeNo=6537>

ภาพที่ 240 พระพิฆเนศ พระชายา

ที่มา: <http://www.harekrsna.de/ganesha/ganesha.htm>

ภาพที่ 241 พิธีลอยพระพิฆเนศขจัดอุปสรรค

ที่มา: <http://www.chroniclebooks.com/blog/category/childrens/page/3/>

พระพิณาย อัยยป็นณ์ มณีกาญจน์ หรือ ธรรมศาสตร์

พระอัยยป็นณ์ Lord Shasta ทมิฬ: ஐயப்பன் เป็นบุตรของพระศิวะกับพระวิญญูในร่างของนางโมหิณี เมื่อครั้งออกไปปราบเหล่าภูมิจนเกิด ปางนาฏราชา และ ปางหริหระ นามว่า ธรรมศาสตร์ หริหระบุตร มณีกาญจน์ (หมายถึง เครื่องประดับพระศอพระศิวะ พระอัยยป็นณ์ก็คือสิ่งที่คล้องอยู่ที่คอพระศิวะ คือ พินธุราษาระ-หริหระ ที่พระศิวะกลืนไม่ลงทำให้คอดำ) ที่เรารู้จักกันดี พระอัยยป็นณ์ ก็คือ พญาวสวัตติมาราธิราช

ต่อมาพระศิวะให้เทพบุตรธรรมศาสตร์ลงสู่โลกมนุษย์ โดยมีได้เกิดจากครรภ์ของพระมเหสีของพระราชาราชศรีกาลา และให้ท้าวเนคา มีหน้าที่คุ้มครองพระกุมาร เมื่อพระราชาราชศรีกาลาเสด็จประพาสป่า พระองค์ก็ได้พบกับพระกุมารหน้าเทวาลัยของพระศิวะ แล้วพระองค์ก็เกิดเอ็นดูพระกุมารคนนี้ขึ้นมา แล้วก็ดำริขึ้นว่าจะทำอย่างไรกับพระกุมารคนนี้ดี โยคีคนหนึ่งปรากฏแล้วบอกกับพระราชาราชศรีกาลาว่า “พระองค์ไม่ต้องกลัวไปหรอก ขอให้พระองค์นำเด็กผู้นี้กลับไปยังพระนครเถิด เลี้ยงดูให้ดี เด็กน้อยผู้นี้จะนำความเจริญ ความรุ่งเรืองมาสู่พระนครของพระองค์ และให้พระนามแก่ทารกน้อยนี้ว่า มณีกาญจน์ เมื่อพระองค์ทรงเลี้ยงดูเด็กน้อยนี้จนอายุครบสิบสองปี พระองค์จะทราบถึงความเป็นมาทั้งหมดของเด็กทารกผู้นี้เอง” โยคีก็หายตัวไป สาเหตุที่พระองค์ถือกำเนิดขึ้นมาก็เพื่อจะมาปราบอสูรมหิงสี น้องสาวของอสูรมหิษาสูรนั่นเอง แต่พระอัยยป็นณ์เองก็มีศัตรูก่อนที่จะปราบอสูรมหิงสี ซึ่งก็คือ อำมาตย์มีชื่อว่า ไควลย์ ไควลย์ต้องการชิงพระราชสมบัติของพระราชาราชศรีกาลา โดยจะกำจัดพระอัยยป็นณ์ก่อน เนื่องจากพระมเหสีของพระราชาราช

ศรีกาลาให้กำเนิดพระโอรสคนที่ 2 มีนามว่า ราชาราชันย์ ไควล์ได้ยุยงพระมเหสีของพระราชาราชศรีกาลาว่า “ทำไมเลยต้องให้เด็กที่มาจากป่าไม่รู้หัวนอนปลายเท้ามาสืบสันตติวงศ์ จริง ๆ แล้วบัลลังก์นี้น่าจะเป็นของบุตรที่เกิดจากพระนางเองมากกว่าถึงจะถูก” พระมเหสีก็เห็นด้วย ไควล์จึงให้พระเหสีแกล้งหลอกพระราชาราชศรีกาลาว่า พระนางป่วยเป็นโรคร้าย พระราชาราชศรีกาลาก็เชื่อ จึงให้หมอที่ดีที่สุดในเมืองมารักษาพระมเหสี ซึ่งหมอกคนนี้ก็ได้รับสินบนมาจากไควล์ หมอก็บอกพระราชาราชศรีกาลาว่า “พระนางเป็นโรคร้ายไม่มีทางรักษาได้ แต่มีวิธีเดียว คือ ต้องไปนำน้ำนมของแม่เสือในป่ามาให้พระนางเสวย โรคร้ายจึงจะหาย” พระอัยยป็นณ์ จึงไปปราบอสูรมหิงสีเทพแห่งท้องทุ่งเทวารันณ์ แปลงเป็นแม่เสือ พระอัยยป็นณ์ ก็ขี่แม่เสือนั้นเข้าไปในวัง เมื่อไควล์กับพระมเหสีของพระราชาราชศรีกาลาเห็น จึงเข้าไปขอโทษที่วางแผนกันจะฆ่านักบุญจัน จากนั้นพระราชาราชศรีกาลาก็บอกกับ พระอัยยป็นณ์ ให้อยู่ในวังด้วยกันเถิด แต่พระอัยยป็นณ์ปฏิเสธขอเข้าไปอยู่ในป่าแทน จากนั้น พระอัยยป็นณ์ จึงเข้าไปบำเพ็ญพรตในป่าตลอดชีวิต (วิกิพีเดีย, 2555) ศาสดาของพระอัยยป็นณ์ คู่ตรงข้ามที่เป็นหญิง คือ พระทุรคา พาหนะของพระอัยยป็นณ์ คือ เสือ ชื่อเทวารันณ์

ภาพที่ 242 พระอัยยป็นณ์ทรงพยัคฆ์เทวารันณ์

ที่มา: <http://www.wallsave.com/wallpaper/1024x768/lord-murugan-krishna-aum-allah-jesus-ayyappa-kartikeya-264058.html>

ภาพที่ 243 พระธรรมศาสตร์

ที่มา: <http://www.hindugodwallpaper.com/wallpaper-54-257.html>

ภาพที่ 244 พระสิริบุตรสามพี่น้อง

ที่มา: <http://jagraon.olx.in/lord-ayyappa-photo-frames-iid-462086735>

ภาพที่ 245 พิธีบูชาพระอัยยปณเฑาะว์ของชาวทมิฬ

ที่มา: <http://www.ithappensinindia.com/wp-content/uploads/2010/11/Ayyappa-Deeksha.jpg>

มนสาเทวี หรือ มาริษา

มนสาเทวีมนสาเทวีเป็นนาคเทวีผู้มีสิริโฉมงดงามยิ่ง รักชีวิตอิสระ นางเป็นธิดาของพระกัศยปเทพบิดร และนางยังเป็นน้องสาวของอนันตนาคราช บ้างว่าเป็นธิดาของพระศิวะกับหญิงสาวชาวมนุษย์ก็มี ต่อมานางได้บำเพ็ญตบะอย่างขงขวจน ได้รับความเมตตาจากพระศิวะรับนางไว้เป็นบุตรสาวมักปรากฏในร่างมนุษย์ และร่างครึ่งคนครึ่งงู (บางแห่งรูปสัณฐานของมนสาเทวีจะมีปีกด้วย) และนางก็เป็นภรรยาของฤๅษีหริทการุ มีโอรสชื่อ “อายติค” ที่บนเศียรประดับไปด้วยมุกนาคสาวท ทรงเปิดเป็นพาหนะ นามนั้นก็มากมาย เช่น นาคราณิษคัทเคารินิตยาปัทมาวตีวิหรามนสา หรือมานสา เป็นต้น

นางนั้นเป็นที่โปรดปรานของพระศิวะ แต่ในทางตรงกันข้ามนางนั้นกลับไม่เป็นที่โปรดปรานของพระอุมาเทวีเลยดังนั้นด้วยความอึดอัดเช่นนั้นนางจึงเดินทางจากเขาพระสุเมรุมายังโลกมนุษย์พร้อมกับเจ้าหญิงเนตราพระกนิษฐา (ธิดาอีกองค์ของพระศิวะ) เมื่อนางลงมายังโลกมนุษย์นางก็ย่อมต้องการอยู่อย่างมีเกียรติให้สมกับฐานะเป็นพระธิดาของมหาเทพ นางต้องการความเคารพกราบไหว้จากคนทั้งปวงในฐานะเทวีองค์หนึ่งด้วย

มีบุรุษคนหนึ่งนามว่า “จาณท์ สทาคร” เป็นพ่อค้าใหญ่แห่งเมืองจัมปกะ (นครจัมปา) นั้นไม่ยอมกราบไหว้นางเพราะเขาเป็นสาวกของพระศิวะ และเคารพกราบไหว้แค่พระศิวะเพียงองค์เดียวโดยไม่หันเหไปสักใฝ่ในเทพองค์อื่น แล้วจาณท์เองก็มองว่ามนสาเทวีนั้นเป็นเพียงนาคสาว

ผู้ต้องการให้คนมาเคารพกราบไหว้เท่านั้นด้วยเหตุนี้เองทำให้มันสาเทวีโกรธจางค์เป็นอย่างมาก ที่มาดูแลคน จนเกิดแรงอาฆาตตามภาษาของอสรพิษจางค์ได้สร้างอุทยานทั้งดงามไว้แห่งหนึ่ง วันหนึ่งจางค์ มันสาเทวีรู้เข้าจึงส่งบริวาร ไปพันพิษทำลายสวนแห่งนั้นให้ย่อยยับเป็นผุพังในทันทีแต่ปรากฏว่าเมื่อสวนถูกทำลายลง จางค์ผู้เป็นสาวกผู้ซื่อสัตย์ของพระศิวะได้ภาวนามนตราถึงพระศิวะอย่างจริงใจ จนพระศิวะ โปรดประทานมนตราของจางค์จึงทรงเนรมิตอุทยานของจางค์ให้กลับคืนมาเหมือนเดิมเมื่อแผนล้มเหลว มันสาเทวีเลยคิดหาวิธีแก้ล้างจางค์ใหม่ ด้วยการแปลงกายเป็นนางอัปสรรูปร่างมายั่วยวนจางค์ จนจางค์เกิดหลงรักนาง แต่นางก็หาได้ยัยดีต่อเขา จนกว่าเขาจะยอมมอบมนตราบูชาพระศิวะให้แก่นางเมื่อจางค์หลงกลมอบมนตราให้แก่มันสาเทวี นางก็ปรากฏร่างจริงในทันที แล้วบอกว่านางตั้งใจมาหลอกจางค์ ถ้าจางค์ยอมที่จะหันมานับถือนางนางจะยอมคืนมนตร์วิเศษนี้ให้แก่จางค์ก็ไม่ยอมทำตามทีนางบอก ซ้ำยังไปหาหมายากรชื่อ “สังกร” มาสร้างอุทยานให้ดงามกว่าเดิมอีกด้วย มันสาเทวีโกรธมากในการกระทำอันเย้ยหยันของจางค์ จึงสังหารสังกร เผาอุทยานให้วอดวายอีก ซ้ำยังส่งบริวาร ไปสังหารบุตรของจางค์ทั้ง 6 คนอีกด้วย ทำให้จางค์ไม่เพียงแต่ไม่นับถือนาง แต่กลับเกลียดนางมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมอีกด้วยมันสาเทวีก็ไม่ละความพยายามจึงไปขอร้องสหายที่เป็นนางอัปสร 2 คนให้ช่วยเหลือนาง โดยให้นางอัปสรคนหนึ่งไปเกิดเป็นบุตรชายของจางค์ชื่อ “ลักษมินทร์” อีกคนหนึ่งไปเกิดเป็นธิดาของสาเหเพื่อนรักของจางค์ นามว่า “เพหุลา”

เมื่อลักษมินทร์บุตรชายของจางค์ได้เติบโตเป็นหนุ่มสมควรแก่การมีครอบครัว จางค์ก็ได้ไปขอร้องเพหุลาธิดาของสาเหเพื่อนรักมาให้ลูกชาย เมื่อพ่อแม่ทั้งคู่ตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จางค์ก็ได้ไปดูฤกษ์ยามเพื่อประกอบงานวิวาห์ให้ทั้งคู่แต่เมื่อหมอดูเห็นดวงชะตาของลักษมินทร์ก็ต้องตกใจ เพราะในดวงชะตานี้ถูกกำหนดไว้ว่าลักษมินทร์จะต้องตายด้วยพิษของงูในคืนวันแต่งงาน เมื่อเป็นเช่นนั้นจางค์จึงคิดหาวิธีป้องกันให้บุตรชายพ้นเคราะห์ในคืนแห่งการแต่งงานให้ได้จางค์ให้ช่างสร้างห้องที่ทำจากเหล็กเชื่อมรอยทุกรอยให้สนิทเพื่อไม่ให้มีรูมิให้พวกงูเล็ดลอดเข้ามาได้ อีกทั้งยังปล่อยพังพอนและนกยูงไว้รอบห้องหอนอีกด้วยเพื่อนให้สัตว์ทั้ง 2 คอยจับงูกินมันสาเทวีก็ทราบความจริงไปคุกคามครอบครัวของนายช่าง โดยขู่ให้นายช่างสละรูเล็ก ๆ แล้วปิดด้วยผงถ่านให้อำพรางตา ถ้านายช่างไม่ทำตามนางจะสังหารเขาพร้อมลูกเมีย นายช่างจึงยอมทำตามที่มันสาเทวีสั่งในคืนวันส่งตัวเข้าห้องหอมันสาเทวีได้ส่งบริวารเล็ดลอดเข้าไปในห้องหอ ตรงรู้ที่นายช่างได้เจาะอำพรางไว้แล้วตรงเข้าฉกกัดลักษมินทร์เสียชีวิตลงจางค์และเพหุลาเสียใจเป็นอย่างยิ่งในการจากไปของลักษมินทร์ และหลังจากนั้นเพหุลาจึงไปขอร้องให้ทวยเทพช่วยชีวิตสามีของตนให้ฟื้นคืนมาได้จนสำเร็จ แต่เหล่าทวยเทพก็ได้ขอร้องให้จารทัยยอมเคารพบูชามันสาเทวี จางค์ก็ตอบตกลง มันสาเทวีเห็นจางค์หันมาให้ความเคารพตนก็พอใจ แล้วให้พรแก่จางค์ว่า ขอให้ทุกสิ่ง

ที่จามช้สูญเสียวไปกลับคืนมาดังเดิม ไม่ว่าจะเป็นอุทยาน เพื่อนสนิท และลูกชายทั้ง 6 คน พร้อมทั้งอวยพรให้จามช้ที่อื่นต่าง ๆ นานาเรื่องความขัดแย้งของจามช้ใจเพชรกับมันสาเทวีผู้มุ่งมั่นก็ได้ยุติลงโดยจามช้ได้สร้างทิวาสถลวยแด่มันสาเทวี

ในวันเทศกาลนาคปญจมีนั้นจะมีการบูชามันสาเทวี ด้วยต้นมันสา ต้นปญจธรี สังเวศด้วยข้าวจาคี (ข้าวผสมถั่วแระ) และห้ามทำการไถนา ห้ามตัดหญ้าตัดผัก นอกจากนี้ในวันนี้จะมีการถวายป้อนนมสดแก่ผู้ตามที่เราได้เคยเห็นในสารคดีกันด้วยในการถวายดอกไม้บูชามันสาเทวินั้นจะมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการบูชาเทพเจ้าทั่วไป คือ ผู้บูชาจะโปรยดอกไม้แด่มันสาเทวีด้วยมือซ้าย ซึ่งต่างจากการบูชาดอกไม้แด่เทพองค์อื่นที่ใช้มือขวาโปรยดอกไม้เหตุที่มีการโปรยดอกไม้ด้วยมือซ้ายนี้ก็มีเรื่องเล่าว่า แม้จามช้จะยอมบูชามันสาเทวีเพิ่มขึ้นอีกองค์โดยเดิมเขาบูชาเฉพาะพระศิวะองค์เดียว แต่เมื่อเวลาจามช้จะทำการโปรยดอกไม้บูชาแด่มันสาเทวินั้น จามช้จะเบือนหน้าไปทางอื่นแบบไม่ค่อยเต็มใจเท่าใดนัก แล้วใช้มือซ้ายโปรยดอกไม้บูชามันสาเทวี ส่วนมือขวาใช้โปรยดอกไม้บูชาพระศิวะแด่มันสาเทวีก็ทำได้ไกรธจามช้ไม่ เพราะแต่จามช้ยอมหันมาบูชานาง ๆ ก็พึงพอใจแล้ว ดังนั้นชาวอินเดียจึงเลียนแบบจามช้ด้วยการโปรยดอกไม้บูชามันสาเทวีด้วยมือซ้ายเสมอมา (กาลปุตรา, 2553, หน้า 1)

เนตราเทวี

ในบางคัมภีร์ก็ยังระบุว่า พระศิวะมีลูกสาวอีกองค์หนึ่งคือพระนางเนตราเทวีและ ก็มีได้บ่งบอกไว้เช่นกันว่า พระมารดาของพระนางเนตราเทวี คือใครกันแน่ แต่ถึงอย่างไร เรื่องราวของพระนางเนตราเทวี ก็มีอยู่ปรากฏบทบาทใด ๆ มากนัก ในแวดวงเทพเทวะ

ภาพที่ 246 มนสาเทวี

ที่มา: <http://image.dek-d.com/23/2047426/102781920>

บทบาทของพระอิศวรในบทละครรามเกียรติ์

อัตลักษณ์ที่มีในตัวละครพระอิศวร มีลักษณะที่ปรากฏชัดอยู่ 5 ประการ คือ

1. การนั่งคิดพิจารณาตรึกตรอง ได้แก่

1.1 มาลีวัคคพรหมเตือนพระอิศวร

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังจึงตอบวาจา

อนิจจาเอชวงศ์พระจักรกฤษณ์

เค็มเราให้อโนมาไป

บัดนี้ถึงสวรรคต

ชื่อว่าอชบาลก็พึงรู้

พระสขมภูวนาถนาถา

ท่านว่านี่ชอบชอบใจ

ต่อว่าจึงคิดขึ้นได้

อยู่ในทวีปชมพู

โอรสขึ้นผ่านสมบัตอยู่

คู่คู่กลุ้มไปช้านาน (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 20-21)

1.2 นนทกขนี้นั้เพชร

๑ เมื่อนั้น

พระสขมภูวนาถเรื่องศรี

ได้ฟังนทกพาที

ภูมินิ่งนึกตรึกไป

ไอนี้มีขอบมาช้านาน

จำจะประทานพรให้

คิดแล้วก็ประสิทธิ์พรชัย

จงได้สำเร็จมโนรณ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 48)

1.3 วิรุพหกขว้างสังวาลถูกเขาไกรลาสทุด พระอิศวรให้หาทศกัณฐ์

๑ เมื่อนั้น

พระศุภดิรภพนาถา

บรรทมเหนือทิพาสน์โอฬาร

ก็พินกายขึ้นทันที

ได้ยืนสำเนียงกรีนครัน

สนั่นทั่วชั้นฟ้าราศี

เสด็จจากแท่นรัตนมณี

ออกที่หน้ามุขพิมาน ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 115)

๑ จึ่งเห็นศิริไกรลาส

ทุดคลาดเอนเอียงไปอีสาน

ให้คิดสนเท่ห์ในวิญญาน

เหตุไฉนเกิดการครั้งนี้

เล็งดูก็รู้ด้วยปรีชา

ว่าวิรุพหกขว้าง

ขว้างสารภีด้วยนาคี

ถูกศิริลันทรตกลงไป

จึ่งตรัสว่าผู้ใดจะองอาจ

ยกมหาไกรลาสขึ้นได้

เราจะบำเหน็จให้ถึงใจ

ตามในความชอบที่ทำการ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 116)

๑ เมื่อนั้น

พระอิศวรบรมนาถา

นั่งนึกตรึกถวิลจินดา

ว่าลูกธัสเตยนกุมภกันท์

สิบเศียรสิบพักตร์ยี่สิบกร

กำลังฤทธิ์รอนแรงจัน

มีนามชื่อว่าทศกัณฐ์

เห็นมันจะยกได้ด้วยศักดา

คิดแล้วจึงสั่งจิตบุท

จงไปหาทศพัศครัยกษา

ยังกรุงพิชัยลงกา

ให้รีบขึ้นมาในวันนี้ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 116)

2. การวางแผน และเตรียมการ ได้แก่

2.1 พระอิศวรจัดทัพไปรบตรีบูร

๑ เมื่อนั้น

พระมงกุฎไกรลาสสิงขร

จึงมีบัญชาอันสุนทร

ซึ่งจะไปราญรอนขุนมาร

ครั้งนี้เป็นศึกคึกคักบรรพ์

จะอยู่ชั่วกัลป์อวสาน

ตราบเท่าพระนารายณ์อวตาร

ลงไปสังหารอสุรา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 41)

๑ ตรัสแล้วเอากำลึงพรหมเส
เป็นเกราะเพชรลงกตจรณา
จึงเอากำลึงพระเมรุนั้น
เชื่อมหาโลหะโมลี
เอากำลึงอนันตนาคา
อันกำลึงองค์พระนารายณ์
แต่บรรดาศักดิ์ราอาวุธ
เสร็จแล้วองค์พระศุภี

ประสมเดชพระองค์อันเกล้าเกล้า
ศักดิ์เลิศล้ำชาติ
เป็นคันทนุชัยศรี
มีอานุภาพเพริศพราย
ซึ่งมีพิขมาเป็นสาย
เป็นลูกศรผลาญกายอสูรี
ล้วนกำลึงเทพบุตรทูลราสี
ให้จัดโยธินาญนกรรจ์ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 41)

๑ จัดเอาพระขันทกุมาร
คุมอสุรโขมคมารยา
องค์พระพิเนตรเป็นปีกซ้าย
พระพิมายผู้ปรีชาไว
เกียกกายพระกาลชาณฤทธิ
ขกกระบัตรนั้นท้าวเวสสุวรรณ
พระเพลิงกองหลังรั้งท้าย
กวัดแกว่งอาวุธเป็นโกลี

อันเรื่องเดชชัยชาญเป็นทัพหน้า
พระราหูถือเทพธงชัย
คุมห้าโหงพรายน้อยใหญ่
เป็นปีกขวาให้คุ้มคนธรรพ์
คุมวิทย์าธรแข่งขัน
คุมหมู่กุ่มกัณฑ์เข้ารวี
คุมอสุรกายภูติผี
คอยเสด็จเจ้าตรีโลกา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 41-42)

๑ เมื่อนั้น
ครั้นรุ่งรางสร้างแสงสุริยา

พระอิศวรบรมนาถา
เสด็จมาโสรจสงรงชลธาร ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 42)

๑ ชำระสระสนานสำราญองค์
สนับเพลาเชิงนอนอลังการ
ชายแครงชายไหวไหวระยับ
ฉลององค์เกราะแก้วอย่างน้อย
ดาบทิศทองกรมังกรพด
ธำมรงค์เพชรเหลืองเรือนสุบรรณ
ห้อยพวงมาลัยดอกไม้ทัด
จับมหาโมลีฤทธิรอน

ทรงสุคนธาทิพย์หอมหวาน
ภูษิตทองผสานดวงลอย
พลอยประดับจันแสงดั่งหิ้งห้อย
สอดสร้อยทับทรวงสังวาลย์
พาหุรัดมรกตทับทิมกัน
มงกุฎแก้วคู่กันกรรเจียกจร
ดอกไม้ทิพย์จรัสประกายสร
ฝูงเทพนิกรก็ตามมา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 42)

๑ ครั้นถึงจันทรงอุศุกราช

ให้เคลื่อนทัพเทพยดา

อุทริงค้องอาจแกลั่วกล้า

พระราหูโบกธงนำไป ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 42)

๑ ครั้นถึงโสฬสนคร

สั่งพระโอรสยศไกร

จึงหยุดนิกรทัพใหญ่

ให้เข้าล้อมราชธานี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 42)

2.2 วางแผนเตรียมธนูเกราะสำหรับพระนารายณ์อวตารลงมาปราบยักษ์

๑ ครั้นเสด็จซึ่งปราบอสูรยักษ์

ให้เอาธนูโมลี

เกราะแก้วนั้นมอบแก่ดาบส

คอยพระหริรักษ์จักรา

ให้ถวายพระองค์ทรงครุฑ

แล้วเลิกโยธาสุรารักษ์

พระผู้หลักโลกเฉลิมศรี

ไปไว้ธานีมิถิลา

พระอัครเทพรพรตญาณกล้า

จะอวตารลงมาปราบยักษ์

สำหรับกันอาวุธปราบยักษ์

ไปอัครสถานวิมานฟ้า ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 46)

2.3 วางแผนเตรียมไส้ศึกโหราจารย์สำหรับพระนารายณ์อวตารลงมาปราบยักษ์

๑ มาจะกล่าวบทไป

ส่องเนตรลงไปในปลผี

ว่านทกนั้นไปกำเน็ด

โอรสลับเตียนในลงกา

หยาบคายร้ายกาจเป็นพันนัก

ไม่มีผู้ใดจะราญรอน

ลงไปรณรงค์กับกุมภันท์

จำกูจะให้เวสสุญาณ

เมื่อพระสักรจะลงไป

เป็นไส้ศึกอยู่ในเมืองยักษ์

ถึงพระมเหศวรเรืองศรี

ภูมิก็แจ้งในวิญญาน์

เกิดเป็นทศพัศตรัยกษา

สิบเศียรสิบหน้ายี่สิบกร

ไต่จรจรร้อนใจไหวกระดอน

พระนารายณ์ทรงสรจะอวตาร

มันลั่นศกคากล้าหาญ

ไปเกิดร่วมวงศวานทศพัศตร

จะได้ถามเหตุเบาหนัก

จึงจะสิ้นวงศ์สาธารณ์ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 59)

๑ ครั้นแล้วพระสยามภูวนาถ

แก่เทพบุตรเวสสุญาณ

เกิดร่วมอุทรทศเศียร

จึงมีเทวราชบรรหาร

ท่านจงจุติลงไป

เรียนรู้โหราวิชาไสย

คอยทำนารายณ์ฤทธิไกร

แล้วประทานแว่นแก้วอันวิเศษ

จะได้ดูทั้งไตรโลกา

บอกกลให้ล้างอสุรา

ไปเป็นนัยน์เนตรซ้ายขวา

ให้เหมือนดาตพิพท์เทวัญ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 60)

2.4 วางแผนเตรียมหนุมาณทหารเอกสำหรับพระนารายณ์อวตารลงมาปราบยักษ์

๑ มาจะกล่าวบทไป

แจ้งว่านวลนางอังนา

ให้ยืนดินเดียวเหนียวกินลม

ก็จะให้มีบุตรวุฒิไกร

ถึงพระอิศวรนาถา

โกธสาปราชบุตรไป

ยอดพนมจักรวาลเนินไศล

จะได้เป็นทหารพระจักรา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 73)

๑ คิดแล้วจึงแบ่งกำลัง

เอาเทพอาวุธอันศักดิ์ดา

ไปซัดเข้าปากสวาหะ

อันคทาเพชรเรื่องฤทธิ

ให้เป็นสันหลังตลอดหาง

อันตรีเพชรสุรگانต์ชาญชัย

จักรแก้วอันเรื่องฤทธิรอน

อาวุธทั้งสามศักดิ์ดา

มาตรเมื่อนั้นจะล้างศัตรู

ให้ชักเอาตรีเพชรฤทธิ

แล้วคูป้องกันอันตราย

ตัวท่านนั้นเป็นบิดร

สั่งองค์พระพายแก้วกล้า

ทั้งกำลังกายาของเรานี้

จะเกิดบุตรเป็นกระบี่ศรี

มีอานุภาพเกรียงไกร

ซึ่งจะเดินทางอากาศได้

ให้เป็นกายกรบาทา

เป็นเสีรวานรแก้วกล้า

มहिมาประกอบเป็นอินทรีย์

ทั้งหม่อสุรศักดิ์ยักษิ

ที่ออกกระบี่ออกกรานุรอน

อย่าให้ใครกล้ารายดวงสมร

วานรในครรภันางเทวี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 73)

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังพระพายเทวัญ

เห็นวานรน้อยเผือกผู้

ควรเป็นทหารพระจักรา

จึงบอกคาถามหามนต์

ทั้งจิ้งจกทนต์อินทรีย์

ให้อายุยืนชั่วกัลปา

พระอิศวรบรมรังสรรค์

ทรงธรรมก็ทอดทัศนา

ดูกำลังท่วงทีแก้วกล้า

ผ่านฟ้าชั้นขมยินดี

แปลงกายหายตนกระบี่ศรี

แล้วมีพจนารถอวยพร

มีเดชศักดิ์ดั่งไกรสร

ถึงศัตรูจะประหารราญรอน
พระพุทธรูปฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 78)

๐ เมื่อนั้น
เห็นวานรชำนานฤทธิ
อันพญากากาสลึงอินทร์
เป็นน้องสวาทะนงคราญ
ครองกรุงขีดจินนคเรศ
ไว้บุตรนัดดาฤทธิรอน
จะให้ท่านกับชมพูปาน
ไปอยู่ขีดจินพารา
แล้วมีบัญชาประกาศิต
ไปหาเจ้าขีดจินธานี

พระพุทธรูปฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 78-79)

๐ เมื่อนั้น
เห็นสองพานรขึ้นมา
ดูกรลูกอมรินทรา
บุตรนางสวาทะทรมวย
มีนามชื่อว่าหนุมาน
ตัวท่านเป็นเจ้าพระนคร
อันชมพูปานฤทธิรงค์
เราชุบด้วยเหวี่ยงโคลได้ไซ้มา
เมื่อนารายณ์อวตารไปผลาญยักษ์
จะให้เป็นโอรสยศไกร

พระพุทธรูปฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 79-80)

2.5 วางแผนเตรียมการสำหรับพระนารายณ์อวตารลงมาปราบยักษ์

๐ เมื่อนั้น
ครั้นเห็นทั้งห้าพระมุนี
ดูกรพระกไลโกฏ
พากันมาเฝ้าพระอาจารย์

พระพุทธรูปฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 243)

วานรตายแล้วจึงเป็นมา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระสยามภูวนาถเรื่องศรี
จึงมีเทวราชโองการ
กับกบิรินทร์สุครีพใจหาญ
ซึ่งเป็นมารดาของพานร
เรื่องเดชโลกาไหวพระถ่อน
ไม่มีผู้ต่างกรต่างตา
อันปรีชาชาญหาญกล้า
ด้วยพญากากาสผู้ฤทธิ
สั่งจับตบเรื่องศรี
ให้ขุนกระบี่รีบขึ้นมา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระอิศวรบรมนาถา
มีความปริดาแล้วตรัสไป
รู้จักนัดดาหรือหาไม
พระพายฤทธิไกรเป็นบิดร
องอาจกล้าหาญดั่งไกรสร
วานรไว้บุตรนัดดา
ก็อาจองเข้มแข็งแก่กล้า
สรรพยาวิเศษก็เข้าใจ
ถ้าเสียทีจักได้แก้ไข
จงพาไปกลับราชันดดา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระสยามภูวนาถเรื่องศรี
จึงมีเทวราชโองการ
อันมีโพธิ์ปรีชากล้าหาญ
ยังสถานไกรลาสบรรพต ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

๑ เมื่อนั้น	พระอิศวรบรมนาถา
ได้ฟังมีเทวบัญชา	ไม่แจ้งกิจจาหรือฉันใด
ปางนี้ก็เป็นไตรคาชุก	จึงเกิดทุกข์โดยโลกวิสัย
ซึ่งจะให้มารายณ์ลงไป	ก็ต้องในไวญญูอวตาร
ว่าแล้วจึงองค์พระสุลี	มีเทวราชบรรหาร
ตรัสสั่งแก่ท้าวหมั่นวาน	ท่านจงไปเชิญมารายณ์มา ฯ

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 244)

๑ เมื่อนั้น	องค์พระอิศวรเรืองศรี
ครั้นเห็นพระนารายณ์ฤทธิ	ทั้งพระลักษมีบังอร
กับพญาภูษงค์บัลลังก์อาสน์	ภูวนาถขึ้นชมสโมสร
แจ้งเหตุแก่องค์พระสีกร	ว่าโลกเดือดร้อนดังอัคคี
ปางนี้เจ้าจงบวตาร	ไปปราบพวกลาลักษณ์
เป็นหน่อทศธรธิบตี	ในราชธานีอยุธยา
จะได้พำนักแก่ไตรโลก	ดับโศกให้เย็นทุกทศิศา
พระยศจะปรากฏทั้งโลกา	ไปกล่าวจะสิ้นกับกาลปี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 247)

๑ เมื่อนั้น	พระอิศวรบรมรังสรรค์
ฟังพระภูษงค์ทรงสุบรรณ	ทรงธรรมจึงกล่าววจา
ยุคนี้ก็แจ้งมาแต่ก่อน	ว่าโลกจะเดือดร้อนไปภายหน้า
จึงจัดฝูงเทพโยธา	ไปคอยช่วยเข่นฆ่าราวี
ล้วนกำเนิดเกิดในประยูรวงศ์	พงศ์พญาพานรเรืองศรี
ทั้งชมพูจิตจินธานี	แต่ละคนย่อมปรีชาชาญ
เข้าไปเกิดเกิดเป็นกษัตริย์	สุริยวงศ์จักรพรรดิมหาศาล
ทรงนามพระรามอวตาร	ในสถานกรุงศรีอยุธยา
จักรเป็นพระพรตศยง	ถัดองค์พระนารายณ์เชษฐา
ฝ่ายสังข์บัลลังก์นาคา	เป็นพระลักษมณ์อนุชาฤทธิรอน
อันซึ่งคทาวราวุธ	เป็นพระสัตรุดชาลยสมร
องค์พระลักษมีบังอร	ไปเกิดในนครลงกา
ชื่อว่าสิดานงลักษณ์	เป็นบุตรทศพัศตร์ยักยา
จงไปศรีสวัสดิ์วัฒนา	อย่ามีโรคาเภทภัย ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธชยอศฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 247-248)

๑ เมื่อนั้น	พระอิศวรบรมนาถา
ได้ฟังผ่องเทพเทว	ผ่านฟ้าแยมยัมพริมพราย
จึงตรัสอำนวยอวยพร	แก่เทพนิกรทั้งหลาย
ถึงมาตรักษาจะฆ่าตาย	พระพายพัดจกิ้นชีวี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธชยอศฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 249)

๑ เมื่อนั้น	พระมงกุฎไกรลาสสังขร
ครั้นสิ้นหมู่เทพนิกร	ภูธรขึ้นชมยินดี
จึงประสาทพระมนต์สญชีพให้	พระกไลโกฤถา
จงตั้งกาลาภิพธิ	จะเกิดกองอักษิณมา
แล้วจะมีรูปอสุร	ทูลถาดข้าวทิพย์เหนือเกศา
ผุดขึ้นในกลางกาลา	กากนาจะโฉบเอาข้าวไป
ฉวยได้แต่กึ่งครึ่งปั้น	กานันจะบินไปทิศใต้
จะเกิดสิดาทรามวัย	เป็นไส้เพลิงผลาญอสุรี
ยังข้าวสามปั้นกับกึ่ง	จึงจะเกิดโอรสเรืองศรี
ในกลางอวยุทธธานี	ทั้งสี่เชื้อวชาญชำนาญฤทธิ์ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธชยอศฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 249)

3. สักการ ได้แก่

3.1 สักพระนารายณ์สักการหิรันดย์กษ

๑ คิดแล้วจึงมีประกาศิต	สั่งพระจักรกฤษณ์เรืองศรี
เชิญเจ้าผู้มีฤทธิ์	ไปล้างอสุรีให้บรรลัย ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธชยอศฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 4)

3.2 สักท้าวมัจฉวณสร้างเมืองอวยุทธาให้ท้าวอนิมาตัน

๑ เมื่อนั้น	พระสยามภูวนาถเรืองศรี
ชื่นชมโสมนสนยินดี	จึงมีวาจาอันสุนทร
ซึ่งหิรันด้นั้นม้วยบรรลัย	โลกได้เป็นสุขสโมสร
อันองค์กุมารฤทธิรอน	ก็วงศ์สักรผู้ศักดิ์ดา
เป็นต้นกษัตริย์อันประเสริฐ	ล้ำเลิศจรโลงในแหล่งหล้า
จะได้ดับเจ็ญเย็นโลกา	ในไตรคายุคครั้งนี้ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธชยอศฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 5)

๑ ครัสแล้วมีเทวโศการ
จกลงไปสร้างธานี

สั่งท้าวหมั่นวานเรืองศรี
ในที่ชมพูนันโศพาร ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 5)

3.3 สืบตามพระพรหมพระนารายณ์มา

๑ ครัสแล้วจึงมีบัญชา
ซึ่งจะดับเชื้อในครั้ง
ถึงองค์บรมพรหมเมศ
จิตุบทจิตุบาททองเร่งไป

ดูราองค์ท้าวโกสีย์
เห็นว่าไม่มีผู้ใด
พระนารายณ์เรืองเดชไม่ปราบได้
เชิญไทพรหมเสนารายณ์มา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 39-40)

๑ เมื่อนั้น
เห็นองค์บรมพรหมา
จึงตรัสว่าบัดนี้ศรีบุรม
เราจะสังหารผลาญชีวิต

พระสยามภูวนาถนาถา
กับพระจักราเรืองฤทธิ์
มันทำลายสาธารณ์ทุจริต
ให้สิ้นพิษสิ้นเสี้ยนธาดรี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 40)

3.4 ตั้งพระนารายณ์สังหารนทก

๑ ครัสแล้วจึงมีบัญชา
ตัวเจ้าผู้มีฤทธิ์
จงช่วยระงับดับเชื้อ
เชิญไปสังหารไอ้อาธรรม

ดูราพระนารายณ์เรืองศรี
เป็นที่พึงแก้หมู่เทวัญ
ให้เย็นทั่วพิภพสรวงสวรรค์
ให้มันสิ้นชีพชีวา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 50)

3.5 ตั้งผู้เทพเทวา คนธรรพ์ครุฑานาคินทร์พญากาฬาศ สุธรีพ นักสิทธิ์วิทยา

อสุรินทร์ ให้มาช่วยค้ำเขาพระสุเมรุให้ตรง

๑ เมื่อนั้น
เห็นพระเมรุเอนเอียงลงไป

พระจอมไกรลาสเขาใหญ่
ตกใจตะลึงทั้งกายา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 86)

๑ จึงมีบัญชาประกาศิต
จงป่าวผู้เทพเทวา
กับสองพญาพานร
ทั้งนักสิทธิ์วิทยาอสุรินทร์

ตั้งจิตุบทแก้วกล้า
คนธรรพ์ครุฑานาคินทร์
ซึ่งผ่านนครจิตจิน
บอกให้มาสิ้นทั้งธาตรี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 86)

๑ เมื่อนั้น

แสนโสมนัสยินดี

ประกาศิตสรรเสริญปรีชา

ตัวท่านแก้วกล้าปรีชาญ

อันพญาอากาศกระปี่ศรี

ไว้มงคลปรากฏในแผ่นดิน

พระสยามภูนาถเรืองศรี

จึงมีเทวราชโองการ

ลูกพระสุริยาใจหาญ

ควรสถานอุปราชพานรินทร์

ไม่เสียที่เป็นเจ้าจิดจิน

จงภิญโญภาพสถาวร ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 88-89)

3.6 สังเกตการณ์ขุยกเขาไกรลาส

๑ เมื่อนั้น

เหลือบแลมาเห็นทศกัณฐ์

วิรุฬหกันทำให้เขาทรุด

จึงหาเอ็งผู้ฤทธิ์ไกร

พระอิศวรบรมรังสรรค์

จึงมีบัญชาตรัสไป

เทวขกุดหาขึ้นไม้

หวังจะให้ช่วยยกคิริ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 117)

3.7 สังเกตบุตรพาลีทำลายพิธีชูปหอกกบิลพัท

๑ เมื่อนั้น

แจ้งว่าทศเสียรสุรา

จึงมีเทวราชบรรหาร

อันหอกกบิลพัทเรื่องซัซ

อาณุภาพหอกแก้วเล่มนี้

บัดนี้สุริทศพัคตร์

ว่าแล้วจึงมีประกาศิต

จงไปหาพาลีเทว

พระทรงภพลบโลกนาถา

ไปตั้งวิทยากลางไฟ

แก่มัฆวานเทวาน้อยใหญ่

เราให้ลัสเตียนขุนยักษ์

อาจผลาญไฟรั้งใครจักร

ลูกรักนั้นได้สืบมา

ตั้งจิตบุทฤทธิกล้า

ให้มาไกรลาสคิริ ฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธ

ยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 256-257)

๑ เมื่อนั้น

ครั้นเห็นพาลีเทวัญ

ดูก่อนท่านผู้มีศักดิ์

บัดนี้ทศเสียรใจพาล

ชูปหอกยังหาดทรายกรด

ปั้นรูปเทवासुरาลย์

แม่นถ้วนสามวันโดยกำหนด

พระอิศวรบรมรังสรรค์

ทรงธรรมจึงมีพจมาน

อันมีปรีชากล้าหาญ

ตั้งพิธีการกลาไฟ

เชิงเมรุบรรพตเขาใหญ่

โยนเข้าในกองอัคคี

เทวดาจะตายหมดทุกราศี

อันหอกกบิลพัทสูรี	จะเรื่องฤทธิมหิมา
ฝ่ายองค์พระลักษมณ์พระราม	จะสงครามด้วยyakหนักหนา
ตัวท่านผู้มีเดชา	จงพาบริวารลงไป
ช่วยกันทำลายพิธี	ของอสูรเสียให้ได้
อันหมู่เทวสุราลัย	จะพินัยเป็นสุขสถาวร ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 257-258)

4. การตัดสินใจให้โทษ

4.1 ให้คุณ คือ เมื่อผู้มีความชอบ หรือประกอบกิจพิธีกลาบูชาขอพร พระอิศวรจะทรงประทานให้ ได้แก่

4.1.1 อสุรพัคตร์ (อสุรพรหม) ขอพรพระอิศวรแล้วได้ประทานพรและคทาเพชร

๑ เมื่อนั้น

พระสมณภูวนานเรื่องศรี

ได้ฟังวจาอสูร

ภูมิก็ทรงพระเมตตา

จึงประทานคทาเพชรเรื่องฤทธิ

แล้วประสิทธิพรให้แก่ยกยา

จงเป็นใหญ่ในไตรโลกา

อย่าได้แพ้ฤทธาแก่ผู้ใด ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 19

4.1.2 พระอิศวรประทานพรและพระขรรค์ท้าวอัชบาล

๑ ครั้นแล้วให้พรกับพระขรรค์

ทั้งไตรโลกนั้นอย่าต่อต้าน

จงชนะคทาเพชรชัยชาญ

ซึ่งเราประทานอสุรา

ตัวท่านเร่งรีบเอาลงไป

ส่งให้อัชบาลนาถา

ไว้ปราบศัตรูหมู่พาลา

ซึ่งจะเปี่ยนโลกาชาติ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 20-21)

4.1.3 ศรีบุรุษได้พรพระอิศวรจากการตั้งกรรมทำกิจพิธี

๑ เมื่อนั้น

พระอิศวรบรมรังสรรค์

เสด็จเหนืออาสน์แก้วแว้วพรรณ ในสวรรค์พิมานอลงกรณ์

พร้อมด้วยฝูงเทพอนงค์นาถ

บำเรอบาทเป็นสุขสมโสม

ดั่งดาวล้อมดวงศศิธร

ให้บันดาลร่าเริงทั้งอินทรี

จึงเล็งทิพนตรลงมาดู

ก็เห็นอสุรยักษิ

ตั้งกรรมทำกิจพิธี

ใกล้ที่สารภูษลธาร ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 37)

๑ จึงเสด็จย่างเยื้องจากอาสน์

อัน โอภาสด้วยแก้วมุกดาหาร

มาทรงอุศุกราชชัยชาญ ๑ ครั้นถึงจึงยืนอยู่ตรงพักตร์ แล้วมีเทวราชบัญชา เหตุใดมาทรมานกาย เป็นหลายปีมาช้านาน	เหาะทะยานไปยังอสุรา ฯ ตรีบุรุษลัทธิศักดิ์ยกยา ว่าเหวยคู่ก่อนขุนมาร กองกฐณ์เพลิงพรายฉายฉาน จะต้องการสิ่งใดอสุรา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 37) ๑ เมื่อนั้น ได้ฟังวาจาขุนมาร อันพรศักดิ์วราฤทธิ์ แต่เอ็งครองยุติธรรมมา สิ่งใดที่ชั่วอย่ากลัวกรรม จึงจะเป็นศรีสวัสดิ์สถาพร	พระจอมไกรลาสราชนาน ผ่านฟ้ามีราชบัญชา กูประสิทธิ์ให้แก้ยกยา อย่าอย่าโลกาให้เดือดร้อน จงจำซึ่งคำกูสอน ในโสฬสนครธานี ฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 38) 4.1.4 นนทกได้นิ้วเพชร ๑ เมื่อนั้น เห็นนนทกโสกาจาบัลย์ จึงมีเทวราชบรรหาร ตัวกูจะให้ดังจินดา	พระอิศวรบรมรังสรรค์ พระทรงธรรมให้คิดเมตตา เอ็งต้องการสิ่งใดจงเร่งว่า อย่าแสร้งโสกาอาลัย ฯ (พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 48) ๑ เมื่อนั้น ได้ฟังองค์อมรินทรา ไฉนทำชอบมาช้านาน มันกลับทรยศบฏใจ	พระอิศวรบรมนาถา จึงมีบัญชาตอบไป เราจึงประทานพรให้ ทำการหยาบใหญ่ถึงเพียงนี้ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ
พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 49) 4.1.5 พญากาสาได้เป็นพาลีธีราช พระอิศวรฝากผอบใส่นางดาราให้สุครีพ ๑ เมื่อนั้น เห็นพญากาสาขึ้นมา คู่ก่อนลูกอินทร์ผู้องอาจ ความชอบกล้าบงกชไทร อันองค์พญากาสา	พระอิศวรบรมนาถา มีความปริดาแล้วตรัสไป พี่น้องฉลาดทำการใหญ่ จะปูนบำเหน็จให้บัดนี้ ชื่อพาลีธีราชเรื่องศรี

ประธานทั้งตรีเพชรฤทธิ	แม้มีไพร่มาต่อกร
ให้แพ่ท่านผู้วงศ์สุรารักษ์	ดั่งพยัคฆ์ผู้พญาไกรสร
กำลังน้อยถอยจากฤทธิรอน	ไปเพิ่มแรงวานรอีกทั้งกาย
แล้วเอาพอบแก้วแว้วฟ้า	ไต่ นางคาราโถมฉาย
เราฝากไปให้แก่้องชาย	อันสืบสายสุริย์วงศ์กันมา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 90)

4.1.6 ทศกัณฐ์ขอประทานพระอูมา ทศกัณฐ์ขอประทานมณฑิ	
๑ เมื่อนั้น	พระสมณภูวนาถเรืองศรี
ได้ฟังอสุราพาที	ภูมีรำพึงกะเนิงคิด
จิจะน้อยหรือไอ้ทศกัณฐ์	โมหันธ์อาของทะนงจิต
ล่งขอมารดาสุราฤทธิ	คิดใหญ่ให้สูงกว่าพัตตรา
แต่กูได้ออกปากไว้	จำเป็นจะให้แก้ภัย
ถึงพาไปกั้นขะคินมา	ไซ้ว่าจะเป็นอะไรมี
คิดแล้วมีเทวบรรหาร	โองการตรัสตอบยักนิ
ซึ่งเอ็งปรารณนางเทวี	กูนี้ไม่ขัดกุมภันท์ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 118)

๑ เมื่อนั้น	พระจอมไกรลาสราชฐาน
ยัมแล้วมีเทวโองการ	อันโหมนงคราญอูมานี้
ทรงศรีที่เทพมารดา	ไม่ควรวราสนายักนิ
ซึ่งขอมณฑิเทวี	ทั้งนี้ก็ตามแต่น้ำใจ
ตรัสแล้วมีเทวโองการ	เรียกมณฑิเวยามาให้
เอ็งจงพานางลงไป	เลี้ยงไว้เป็นศรีลังกา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 122)

4.2 ให้โทษ คือลงโทษผู้กระทำผิด เช่นทำความเดือดร้อน หรือกระทำความผิดได้แก่

4.2.1 ลงโทษหิรันดย์ักษ์	
๑ เมื่อนั้น	พระจอมไกรลาสสังขร
ได้ฟังผู้เทพนิกร	ภูธรถวิลจินดา
คู่คูหิรันดย์ขุนมาร	หยาบซ้ำสาธารณ์เป็นหนักหนา
มันเสียดสัตย์ที่สัญญา	กูไม่ไว้ชีวาอสุรี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 3)

4.2.2 ลงโทษตรีบุรุษ

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังฝูงเทพเทวา

เหม่เหม่ไอ้ตรีบุรุษ

มันนี่เสียสัตย์ปฏิญาณ

พระอิศวรบรมนาถา

ผ่านฟ้ากริ้วโกรธตั้งเพลิงกาฬ

มาทำองอาจอวดหาญ

กูจะผลาญให้ม้วยชีวิ ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 39-40)

๑ เมื่อนั้น

เห็นตรีบุรุษอสุรา

โกรธาแผดเสียงสีหนาท

จับนารายณ์ซึ่งเป็นสรชัย

พระอิศวรบรมนาถา

เข้ามาต่อตีด้วยผีไพร

ขับโคศุภราชรุกไล่

ก็ผาดแผลงไปด้วยฤทธิ์ ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 44-45)

๑ ถิ่นถึงสามหนไม้พ่นสาย

พระศุภกริ้วโกรธตั้งเพลิงพิษ

เพราะองค์นารายณ์หลับสนิท

ก็ทิ้งสรสิทธิ์เสียจากกร ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 45)

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังทูลตอบเห็นชอบที่

อันตรีบุรุษขุนมาร

จำจะฆ่าเสียด้วยดาไฟ

พระอิศวรบรมเรื่องศรี

จึงมีพจนารถรัสไป

สังหารด้วยศรแล้วไม่ได้

ให้ม้วยไหม้เป็นภัสรมูลีกลบ ๑

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 46)

๑ ตรัสแล้วจับกลิ้งมณี

ส่องเนตรจำเพาะภุมภันท์

กวัดแกว่งรัศมีฉายฉนน

ด้วยสิทธิอันชัยชาญ ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 46)

๑ บัดเดี๋ยวก็นั่งเพลิงกรด

ทั้งตรีบุรุษขุนมาร

ไหม้หมดรีพลทวยหาญ

ก็วายปราณด้วยเดชพระศุภี ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 46)

4.2.3 ลงโทษทศกัณฐ์เอาจ้างป้าอกแล้วสาปซ้ำ

๑ เมื่อนั้น

ได้ยืนสำเนียงอสุรี

เห็นทศกัณฐ์ขุนยักษ์

โกรธาอดองาขไกร

พระสยามภูวนาถเรื่องศรี

ภูมิเหลือบเนตรแลไป

อาจองทะนงศักดิ์หยาบใหญ่

ขวางไปป้าอกอสุรา ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 155)

๑ แล้วสาปซ้ำด้วยวาจาสิทธิ์	ให้ติดอยู่กับทรวงยักษ์
ต่อวันสิ้นชีพชีวา	งานนั้นจึงหลุดจากอินทรีฯ ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 155)

4.2.4 ลงโทษนันทกาลสาปเป็นทรา

๑ เมื่อนั้น	พระอิศวรบรมรังสรรค์
ได้ฟังกริ้วโกรธดังไฟกลับ	เหม่เหม่กุมภกัณฑ์หังการ
จิตบุทลงเร่งลงไป	ยังไถ่นันทกาลยักษ์
พาเอาตัวมันขึ้นมา	จะถามกิจจาให้แจ้งการ ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 181)

๑ เมื่อนั้น	พระสยมภูวนาถเรืองศรี
ทอดพระเนตรแลเห็นอสุรี	มีเทวบัญชาถามไป
ดูกรอสูรนนทกาล	ตัวเอ็งคิดอ่านเป็นไฉน
จึงทำอาของพะเนงใจ	เอาดอกไม้งามทั้งเทศมา
ซึ่งเป็นคนในไซซิด	ไม่คิดเจียมตัวยักษ์
หยาบซ้ำสาหัสไซ้พอดิ	มึงนี้ไม่กลัวอาญา ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 181)

๑ เมื่อนั้น	พระสยมภูวนาถเรืองศรี
ได้ฟังกริ้วโกรธคืออัคคี	จะไหม้ตรีโลกให้บรรลัย
จึงสาปด้วยวาจาสิทธิ์	ตัวมึงทำผิดเป็นโทษใหญ่
อย่าช้าจงเร่งลงไป	เป็นกาสรอยู่ในพนาวัน
ชื่อว่ากำแหงทรา	สะใจที่มึงโมหันธ์
เมื่อได้มีบุตรชาติภรรจ์	ชื่อทรพินันชัยชาญ
ผลาญชีวิตมึงบรรลัย	ซึ่งให้พันชาติเดียรรณ
สิ้นทุกขมาเป็นนายทวาร	ยังสถานไกรลาสบรรพดา ๑ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 181)

5. การไถ่เกลี้ยข้อพิพาท ได้แก่

5.1 การกล่อมให้พระรามกับนางสีดาคืนดีกันพร้อมทั้งจัดพิธีแต่งงานให้ใหม่

๑ เมื่อนั้น	พระจอมไกรลาสเขาใหญ่
ได้แจ้งแห่งคำหสนัน	ก็รื้อร้อนพระทัยพันทวี

จึงมีเทวราชโองการ
 อวตารไปบำรุงชาติ
 ควรหรือมานิราศร้างกัน
 เพราะเราประมาทวิญญาน์
 แล้วสังจิตศุราชเทวศ
 จงเอารถแก้วแววไว

พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 550)

๑ เมื่อนั้น
 เห็นนางสีดาวิลาลัย
 จึงมีมธุรสอันสุนทร
 ซึ่งผัดกับพระราชสามี

พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 552)

๑ เมื่อนั้น
 ได้แจ้งแห่งค่านางสีดา
 อนิจจาควรหรือมาเป็นได้
 คู่ก่อนจิตตบผู้ฤทธิ
 จงเอาพิชัยรถทรง
 หอองค์พระรามอวตาร

พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 553)

๑ เมื่อนั้น
 เห็นที่องค์วงศ์จักรพัตรา
 จึงมีวาจาอันสุนทร
 เจ้าอวตารลงไปในครั้งนี้
 หวังปราบอสูรหมู่อภัย
 ให้สิ้นศัตรูหมู่มาร
 เป็นไฉนจะนิจจึงผัดกัน
 บัดนี้องค์นางสีดา
 เดชะความสัตย์ไม่วายชนม์
 กลอดบุตรที่ในกูฎี
 เข้าไปจึงจำทำโทษา

สงสารพระนารายณ์เรื่องศรี
 ทั้งพระภิกษุมีโสภา
 จาบัลย์เศร้ามโหม่นสสา
 ไม่เล็งดูโลกาให้ทั่วไป
 ทรงเดชศักดิ์อาชมาสัย
 ไปปรับสีดาเทวี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระสยามภูวนาถรังสรรค์
 มาบังคมคลั่งก็ยินดี
 คู่ก่อนเขวาลักษณ์ลักษมี
 เดิมทีเหตุผลประการใด ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระอิสริยยศบรมนาถา
 ผ่านฟ้าสงกรพันทวี
 ดั่งหนึ่งไข้องค์พระลักษมี
 ตัวท่านผู้ทรงปรีชาชาญ
 ลงไปอยุธยาธาฐาน
 แจ้งการที่เราให้ขึ้นมา ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระอิสริยยศบรมนาถา
 ผ่านฟ้าชื่นชมยินดี
 คู่ก่อนพระนารายณ์เรื่องศรี
 กับพระลักษมีนงคราญ
 ที่ทรลักษณ์หยาบซำกล้ำหาญ
 จะได้สุขสำราญทั้งโลกา
 ให้เทวัญเดือดร้อนทั่วหน้า
 ว่าเจ้าให้ฆ่าราตี
 จนใจไปพึงพระฤทัย
 เจ้านี้ให้จับเอากุมาร
 ปิ่นว่าจะม้วยสังขาร

จริงฉันนี่หรือพระอวตาร หรือเหตุการณ์นั้นเป็นฉันใด ฯ
 (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 556)

๑ เมื่อนั้น
 ได้ฟังวจาพระจักรี
 อันนางสีดาบุพผิตรี
 จำจะข่มพระจักรา
 ให้เห็นทั้งคุณทั้งโทษ
 เห็นจะไม่น้อยใจนาง
 เอลโฉมฉะนี้พระจักรา
 ปางเมื่ออวตารลงไป
 แม้นใครจงจิตพิสวาส
 แต่เข้าใกล้ก็ให้เดือดร้อน
 ถึงจะพลัดพรากจากกัน
 จงบริสุทธิ์คั่งดวงมณี
 พรนี้ก็แจ้งประจักษ์ใจ
 กริ้วโกรธทำโทษกัลยา
 พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 557)

๑ เมื่อนั้น
 ได้ฟังวจาพระอวตาร
 จึงผินพักตร์มาข้างพระภิกษุมี
 เจ้าผู้มารดาสุราฤทธิ์
 เป็นเหตุทั้งนี้ด้วยปีศาจ
 ชื่ออ้อคูหลมารมารยา
 จงฟังเราว่าสีดาเอ๋ย
 อันภัสดาสามี
 ช่วยกันบำรุงโลกา
 อย่าให้เทวาสุราลัย
 พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 558)

๑ เมื่อนั้น
 ฟังนางโสกาพาที

พระสยามภูวนาถเรื่องศรี
 ภูมิถวิลจินดา
 เขวาลักษณ์เคื่องเค้นอยู่หนักหนา
 แล้วจึงจะค่อยว่าเป็นกลาง
 จึงจะสิ้นความโกรธหมองหมาง
 คิดพลางแล้วครัสไปทันใด
 อนิจจาช่างทำแก่นางได้
 เราก็ได้ช่วยชัยให้พร
 ในอัครราชดวงสมร
 ดั่งนอนอยู่กลางอัครี
 อย่าให้อันตรายแก่โฉมศรี
 จมอยู่ที่พื้นพระสุธา
 เหตุใดมาคิดกังขา
 ดังว่าไขคู่สร้างกัน ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระจอมไกรลาสราชฐาน
 มีใจสงสารเป็นสุดคิด
 แล้วมีบัญชาประกาศิต
 พระรามรับผิดแต่เดิมมา
 เชื้อชาติทศพัทธ์รัยักษา
 มั่นแกลึ่งจะผ่านางเทวี
 อย่าโกรธนักรถยนต์ โฉมศรี
 ไซ้ที่ไม่รักกรไท
 ถ้วนหน้าจะได้อาศัย
 ร้อนใจนักรถยนต์เทวี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระสยามภูวนาถเรื่องศรี
 จึงมีมธุรสวจา

เข้ากับพระองค์ทรงสุบรรณ
ประชุมเชิญไปปราบอสุรา
สองเข้ามาเป็นดังนี้
อย่าคุมแก่นักเลขรไท

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 558)

๑ เมื่อนั้น
พืงนางร่ำว่าพาที
เจ้าผู้มารดาแก่สามโลก
อันเกิดมาในพื้นภพไตร
ฝ่ายข้างพระรามก็รับผิด
นานไปแม่นทำโทษทัณฑ์
จงไปภิรมย์สมสวาท
ในศรีอยุธยาพระนคร

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 559)

๑ เมื่อนั้น
พืงนางสีดาเยวมาลย์
มีความแสนโสมนัสนัก
ทั้งท้าวโกสีย์ผู้มีฤทธิ์
ต่างองค์ไศกาอาวรณ์
สุรารักษ์นักสิทธิ์เทวัญ
ตัวเราผู้เป็นหลักโลก
คิดจะแยกสองกษัตรา
ในทิพย์พิมานไกรลาส
อันฝูงเทวาสุราลัย

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 560)

๑ เมื่อนั้น
ครั้นใกล้ศุภฤกษ์เวลา

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 560)

๑ เมื่อนั้น
ครั้นเสร็จแต่งสองกษัตรา

นักสิทธิ์เทวัญพร้อมหน้า

หวังว่าจะให้เย็นภพไตร

ชาติจะพึงผู้ใดได้

จงหักใจคิดอยากมาด้วยกัน ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระอิศวรบรมเรืองศรี

จึงมีบัญชาลอบไป

อย่าแสนโสคนักเลขหาควรไม่

ยอมได้ทุกข์สุขเหมือนกัน

ต่อหน้าสุรฤทธิ์ทั้งสรวงสวรรค์

ขื่อนั้นอย่าคิดอาวรณ์

ด้วยสามีราชเหมือนปางก่อน

ให้ถาวรเป็นสุขสวัสดิ ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระจอมไกรลาสราชฐาน

รับทวงโองการก็สมคิด

จึงผันพักตรงมากล่าวประกาศิต

ซึ่งพระรามผิดกับนางนั้น

ทุกข์ร้อนปมชีพอาสัจ

พากันเดือดร้อนทั้งโลกา

จะดับโศกให้เย็นทุกแหล่งหล้า

เป็นมหามงคลเลิศไกร

แล้วจะประสาทพระพรให้

จงไปแต่งการพิธี ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระอิศวรบรมนาถา

ให้แต่งสองกษัตราประกวดกัน ฯ

พระอิศวรบรมนาถา

แล้วให้เสด็จมาพร้อมกัน

ฝ่ายขวานั้นท้าวหมั่นวาน	นำพระอวตารรังสรรค์
บรรดาฝูงเทพเทวัญ	เดินเคียงคู่กันเป็นหลั่นไป
ทั้งสามพระศรีอนุชา	กับพระยาอนุชิตทหารใหญ่
ต่างคนสำราญอุทัย	ไปตามเสด็จพระจักรี
เบื้องซ้ายพระอุมาโฉมยง	นำองค์สีดามารศรี
ฝูงเทพกัลยานารี	แห่ห้อมเทวเวิมาพร้อมกัน ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 561-562)

อัตลักษณ์ทั้ง 5 ประการของตัวละครพระอิศวรอันได้แก่ คิด นึก ตรึกตรอง วางแผน เตรียมการ สั่งการ ให้คุณ ให้โทษ และการไถ่เกื้อยื้อยข้อพิพาททุกประการมีจุดมุ่งหมายรวมอยู่ในคุณลักษณะเดียวกัน คือ “การให้”

1. เมื่อจะให้สิ่งหนึ่งประการใด ต้อง นึก นึก ตรึกตรองพิจารณาว่าจะ ให้อะไร ให้กับใคร

2. คิดได้แล้วเตรียมการว่าจะให้อย่างไร ให้เมื่อไร

3. แล้วจึงสั่งการมอบหมาย เป็นผู้ลงมือกระทำการให้เอง หรือ มอบให้ผู้อื่นทำแทน

4. สิ่งให้มักเป็นสองประเด็น คือ ให้คุณ กับให้โทษ

5. เมื่อการให้เกิดขึ้นแล้ว ย่อมมีผลตอบสนองจากผู้ที่ได้รับเองและผู้อื่นที่ไม่ได้รับ ซึ่งอาจต้องมีการไถ่เกื้อยื้อยให้เกิดความเรียบร้อย

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอัตลักษณ์กับนามธรรม นามธรรมหลักที่แสดงความเป็นพระอิศวร ก็คือ “การให้” หรือ “เมตตา” ด้วยเหตุผลดังนี้

1. พระอิศวรเป็น “ผู้ให้” ทั้งให้คุณ และ ให้โทษได้แก่ ให้พรยักษ์ที่ทำพิธีกะลา ให้อาวุธวิเศษ ให้โอรสแก่ท้าวทศรถ ให้โทษยักษ์ที่ประพฤติมิชอบ

2. พระอิศวรปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขโดย คิดและเตรียมการได้แก่ การเตรียมให้สิ่งที่ทำให้ผู้รับสมปรารถนา ได้แก่ นนทกขอประทานนิ้วเพชรก็ได้รับนิ้วเพชร

3. พระอิศวรรับผิดชอบต่อการกระทำที่เป็นผู้ก่อโดยเป็นผู้คอยแก้ไขปัญหา ได้แก่ การไถ่เกื้อยื้อยให้พระรามและนางสีดาคืนคืนกันและประทานงานอภิเษกสมรส

และการให้ที่ยิ่งใหญ่และสำคัญที่สุด คือ การให้ชีวิต (Shiva) หรือ การให้กำเนิด พระอิศวรจึงถูกเรียกได้อีกชื่อว่า “พระบิดา” หรือ “พระเจ้า”

ภาพที่ 247 พระนารายณ์

ที่มา: http://watpaphukon.org/images/p07/06/img02_b.jpg

พระวิษณุ Lord Vishnu: สันสกฤต: विष्णु *Viṣṇu* หรือ พระนารายณ์ (ฮินดี: नारायण *Nārāyaṇa*) เป็นหนึ่งในสามพระผู้เป็นเจ้าสูงสุดของศาสนาฮินดู สามมหาเทพ (Mahadev) พระพรหมผู้สร้าง พระวิษณุผู้ดูแล และพระศิวะผู้ทำลายโลก (โอม) พระนารายณ์เป็นพระพรหมประเภทพรหมสถ์ลิงค์ (พระมหาพุทธจักรย์ ปราบนอก, 2540: ๗) พระนารายณ์เป็นเทพในกลุ่มอาทิตย์ทั้ง 12 ชื่อเดิมว่า “สิฟิโอริสต์” (พลูหลวง, 2547, หน้า 151)

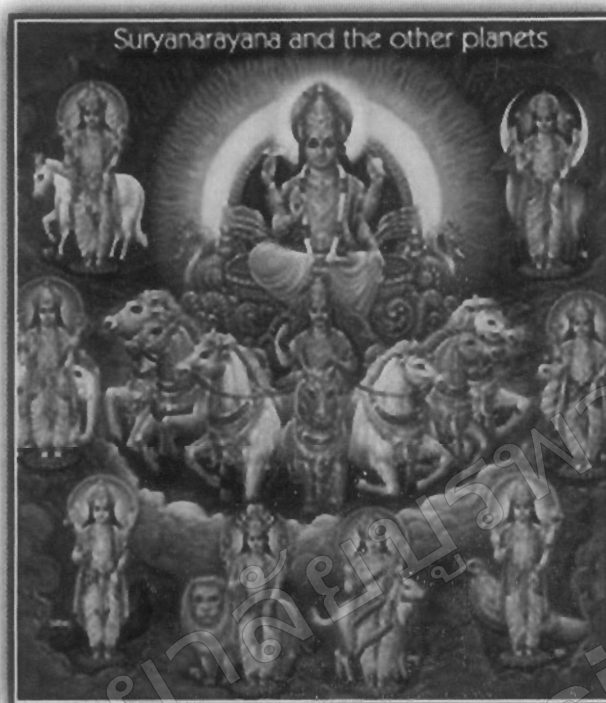
ภาพที่ 248 พระนารายณ์

ที่มา: <http://www.harekrsna.de/artikel/allah/Visnu-Supersoul.jpg>

ภาพที่ 249 12 พระอวตารของตุรกี

ที่มา: <http://decodehindumythology.blogspot.com/>

ภาพที่ 250 12 พระอาทิตย์

ที่มา: http://aamhibarodekar.blogspot.com/2012/02/blog-post_12.html?zx=41b529007e9054e5

ภาพที่ 251 สัพทโอรส

ที่มา: <http://ktrmurali.wordpress.com/2012/12/08/lord-vishnu-saligramas/>

พระนามของพระนารายณ์

พระนามพระนารายณ์มีตั้งพัน และมีมนต์อันหนึ่ง เรียกว่า สหัสรนาม ใครว่าได้ตลอดได้
บุญมาก (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ, 2515, หน้า 21-23) (ดูภาคผนวก ง) ยกตัวอย่างเป็น
สังเขปดังต่อไปนี้

ไวภูณฐนาถ	จอมไวภูณฐ
เกศวะ	มีผลอันงาม
มัทวะ	เกิดแต่มธุ
สวภู	เกิดเอง
ปีตามวร ปีตามพร	นุ่งเหลือง
ชนรททนะ	ผู้ทำให้ตนไหว
วิษัณว วิษัณพร	ผู้คุ้มครองโลก
หริ	ผู้สงวน
อนันตะ	ผู้ไม่มีสิ้นสุด
มุกุนทะ	ผู้ช่วย
บุรุษ	ชาย
บุรุษ โยคตม บุรุษ โยคม	ยอดชาย
ยัญญศวร	เป็นใหญ่เหนือการบูชา
อัญญต อัญญตะ	ไม่มีเสื่อม
อนันตะ ไสยะนะ	นอนบนหลังอนันตะนาค
จักรภูษ	สี่แขน
ชลไสยิน	นอนในน้ำ
ลักษมีปติ	ผัวนางลักษมี
มธุสุทนต์	ผู้สังหารมธุ
นร	คน
นารายณ์	ผู้กระดิกในน้ำ
ปัญจาบุช ปัญจาบุช	ผู้ถือเอาอาวุธ 5 อย่าง
ปัทมนาภ	สะดือบัว
ศารณดิน ศารณคิปาณิ	ผู้ถือศรศารณคะ
จักรปาณิ	ถือจักร
वासुเทพ	ลูกวาสุเทพ (พระนามพระกฤษณะใช้เรียกพระนารายณ์ด้วย)

ทาโมทร

มีเชือกผูกพุง (พระนามพระกฤษณะใช้เรียกพระนารายณ์ด้วย)

โคบาล

เลี้ยงโค (พระนามพระกฤษณะใช้เรียกพระนารายณ์ด้วย)

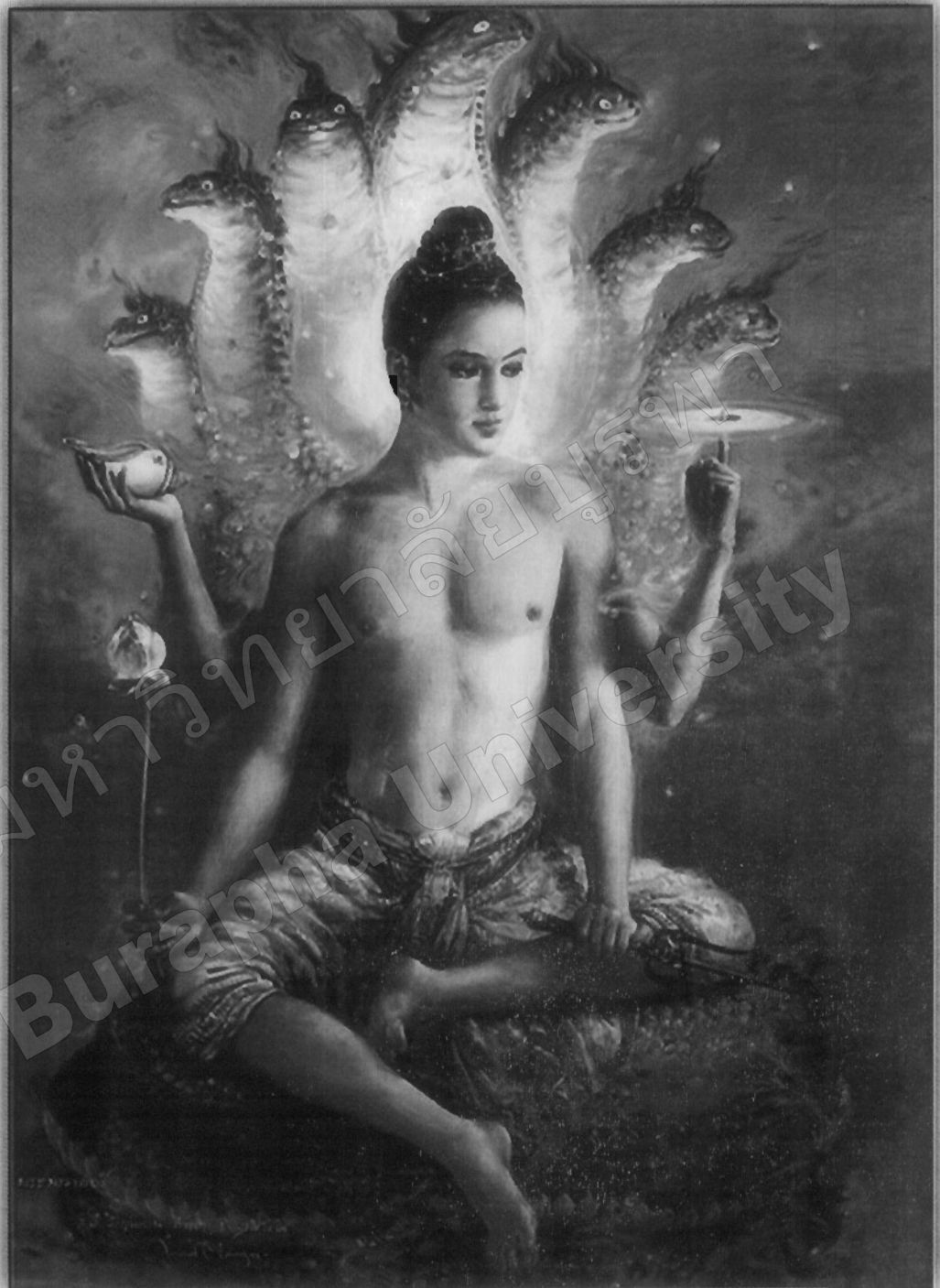

ภาพที่ 252 พระนารายณ์ทรงศรศารนกะ

ที่มา: http://thaiachira.blogspot.com/2012/02/blog-post_9657.html

รูปลักษณะของพระนารายณ์

พระนารายณ์มีรูปร่างกษัตริย์ มีสี่กร สี่กายเป็นสีนิลคำ ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามยุค เริ่มจาก กายสีขาวในกฤดายุค เพราะโลกประกอบด้วยธรรมเปี่ยมยิ่ง สี่กายพระนารายณ์เป็นสีแดงใน ไตรดายุค เพราะสัตยธรรมเสื่อมลงหนึ่งในสี่ ในทวาปรยุค สัตยธรรมเสื่อมลงไปกึ่งหนึ่ง สี่กายพระนารายณ์เป็นสีเหลือง เข้ากฤตยุคสัตยธรรมเหลือเพียงหนึ่งในสี่ส่วน สี่กายพระนารายณ์จึงหมองคล้ำ กลายเป็นสีดำหรือนิลคำ (พระยาสังฆาภิรมย์, 2549, หน้า 22-23) อารมณ์พระนารายณ์ประดับด้วย แก้ว สองชนิดคือ แก้วเกาสตุก ทรงพระทรวง หรือสังวาลย์ ได้มาคราวกวนเกษียณสมุทร และ แก้วสมันตกะ ทรงพระกร สามารถบันดาลทองวันละ 8 หาบ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ, 2515, หน้า 27-41)

ภาพที่ 253 พระนารายณ์สี่กร

ที่มา: <http://ohmsaya.igetweb.com/?drived=1>